

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Databáze a dostupnost sbírkových předmětů
k výzkumným účelům**

Adéla Mochanová

Plzeň 2023

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra Antropologie

Studijní program Antropologie

Studijní obor Sociální a kulturní antropologie

Bakalářská práce

**Databáze a dostupnost sbírkových předmětů
k výzkumným účelům**

Adéla Mochanová

Vedoucí práce:

Ph.D. Lukáš Friedl

Katedra antropologie

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2023

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval(a) samostatně a použila(a) jen
uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2023

Chtěla bych velmi poděkovat Mgr. Lukášovi Friedlovi PhD., za vedení práce, trpělivost a cenné poznámky při psaní práce. Dále bych chtěla poděkovat svému partnerovi, rodině a přátelům za podporu při studiu.

Obsah

ÚVOD	1
1 TEORETICKÁ ČÁST	3
1.1 Otevřená věda	3
1.2 Paleoantropologie	5
1.2.1 Historie paleoantropologie	5
1.2.2 Otevřená paleoantropologie	7
Design výzkumu	12
Primární data	16
Sekundární data a jejich databáze	18
1.3 Muzejnictví	23
1.3.1 Historie muzejnictví	24
1.3.2 Muzejní výzkum a typy muzejních sbírek	26
1.3.3 Vlastnictví kulturních předmětů	29
1.3.4 Muzejní katalogy a internetové databáze	32
2 PRAKTICKÁ ČÁST	35
2.1 Dotazník	35
2.1.1 Sběr dat	35
2.1.2 Popis vzorku	36
2.1.3 Zpracování a interpretace výsledků	38
2.1.4 Diskuse	41
3 ZÁVĚR	42
4 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	43
5 RESUMÉ	48
6 PŘÍLOHY	49

ÚVOD

Vědecké poznání ve všech oborech je hnané kupředu sdílením výsledků. Sdílením se ostatní vědci mají o co opřít, vědí, kde se zrovna jiní nacházejí v badatelské činnosti, mohou se navzájem doplňovat. Nebylo tomu tak vždy, a ještě dnes takto nefungují všechny obory. Znamější incident vědeckého tajnůstkaření je takzvaná Space Race, která v minulém století proběhla mezi Spojenými státy Americkými a Sovětským svazem, pojmenovaná podle toho, že vědci ve jménu svých zemí závodili o první místo ve vesmíru, na Měsíci, a později i na jiných planetách. V dnešním globalizovaném světě je takováto rivalita méně častá a někteří vědci se snaží o uzavření spolupráce mezi státy a institucemi a spolupracovat spolu ve jménu lidstva. Dodnes je takováto rivalita na menším měřítku znát v paleoantropologii, kde je problematika otevřeného přístupu (Open Access) multidimenzionální, tedy složitě řešitelná.

Na rozdíl od fyziky, matematiky a příbuzných oborů jsou antropologie, biologická antropologie a další biologické a humanitní disciplíny vázány specifickými etickými a morálními kodexy a úmluvami. Biologické disciplíny, které zachází se zvířaty, mají opatření proti nehumánnímu chování a zacházení se subjekty. O stupeň posunutě to mají disciplíny, jako například archeologie, které zachází s lidskými ostatky, takže do výzkumu prosakují i zákony o zacházení se zesnulými a vlastnictví lidských ostatků. Další, většinou špatně formulovatelné, jsou zákony, kterými by se měla řídit paleoantropologie, protože ta zachází s fosiliemi homininů. Nejedná se tedy přímo o zesulé recentní lidi, ale také se nejedná o rostlinné, nebo jednoduše živočišné fosilie – protože stále jsou to ve své podstatě lidské pozůstatky.

Mezinárodní úmluvy v oblasti muzejnictví, archeologie a paleoantropologie jsou složité, protože každá jednotlivá země má své vlastní zákony o uchovávání a výzkumu předmětů kulturní a historické

povahy. Světově nejrozšířenější doporučení péče o kulturní dědictví je dohoda UNESCO, která spojuje 193 zemí světa. V roce 2022 oslavila úmluva UNESCO 50 let od jejího schválení na shromáždění v Paříži. Podepisující země se zavazují k ochraně kulturního a přírodního dědictví na státní úrovni, to znamená, že zahrnou ochranu dědictví do státní legislativy. Dále úmluva popisuje obecné principy, které slouží jako základ pro tvorbu legislativy (“Recommendation Concerning the Protection, at National Level, of the Cultural and Natural Heritage,” 1972).

Cílem práce je prozkoumat problematiku otevřeného přístupu v paleoantropologii a výzkum v muzeích. Dále chci zjistit, jaké jsou online pomůcky výzkumu a veřejně dostupné databáze pro paleoantropologický a muzejní výzkum.

Teoretická část práce je rozdělena na dvě části. První část je zaměřená na otevřený přístup k paleoantropologickým datům výzkumu, a jaké faktory přístupnost ovlivňují. Faktory, na které se v této práci soustředím, jsou historie oboru a historický vývoj přístupnosti, dále formu, jakou je paleoantropologický výzkum konstruován, a přístupnost podle typu dat.

Druhá část teoretické části se zaměřuje na muzejnictví, evidenci sbírky muzejní povahy a její historický vývoj zasazený do kontextu historie muzejnictví. Dále se zaměřuji na faktory, které ovlivňují muzejní sbírkotvornou činnost, konkrétně morální hledisko vlastnictví kulturních předmětů získaných nelegitimně z jiných zemí.

Empirická část je tvořena analýzou dotazníku o přístupnosti paleoantropologických dat k výzkumu. Tato metoda nám dá vhled do současné situace přístupnosti očima samotných paleoantropologů.

1 TEORETICKÁ ČÁST

1.1 Otevřená věda

Open access, open science, open scholarship, open data a další *open x* jsou názvy pro, v jádru věci, stejný koncept – otevřenou vědu. Díky internetu je otevřenost ve vědě realistické očekávání. Proto se začala tato problematika ve vědě probírat hlavně po roce 2000, kdy se internet rozšířil na veřejnost a publikace online začala být běžnější záležitostí. V roce 2002 byla zveřejněna například Budapešťská iniciativa otevřeného přístupu (BOAI, 2002), nebo třeba Berlínská deklarace otevřeného přístupu k vědomostem, fyzickým a humanitním vědám v roce 2003 (Berlin 9, 2007). Ať jsou to iniciativy, deklarace, smlouvy nebo dohody a nazývají koncept „open science“, nebo „open scholarship“ mají stejné cíle – sjednotit instituce, organizace nebo jedince v přijetí volného přístupu ke vědě. Okolo otevřenosti vědy je však několik otázek.

Co vlastně je otevřená věda? Je to koncept, že vědecké publikace, články, výzkumy, a studie by měly být zveřejněné online, zdarma pro veřejnost. Články a studie by tak mohly být s povolením a řádnou akreditací autora volně distribuovány, citovány, tištěny a stahovány. Jediné omezení přístupu k otevřené vědě by tedy bylo omezení přístupu k samotnému internetu (BOAI, 2002).

Proč by věda měla být otevřená? Je několik hlavních výhod otevření přístupu k vědě – ušetření peněz a času při výzkumu (Skelly & Chiware, 2022), větší šance k citaci a recenzi (peer review), možnost replikace výzkumu, která může vést k falsifikaci hypotéz, nebo případně verifikaci výsledků a výzkumy tím pádem mohou mít větší dopad (Burgelman et al., 2019). Otevřená věda také přispívá ke širší spolupráci mezi badateli a týmy. Věda měla být také srozumitelně a volně přístupná veřejnosti.

Proč zatím věda není úplně otevřená? Překážka pro otevřenou vědu jsou podle studie Research Information Network strach samotných výzkumníků ze ztráty kontroly nad vlastními daty, krádeže intelektuálního vlastnictví – myšlenek formulovaných ve studii. Výzkumníci také nevidí výhody a odměny z otevření přístupu ke svým publikacím. Z velké části ve společenských vědách je potřeba zohledňovat etické otázky ohledně ochrany údajů o respondentech. Jiní výzkumníci zpochybňují kvalitu dat, které jsou v některých případech údajně zpracovány nekvalifikovanými lidmi (RIN/NESTA, 2010). Evropská komise se snaží o podporu a implementaci otevřené vědy vyvinutím holistických přístupů které by měly zemím pomoci v podpoře otevření vědy. Také si ale uvědomují, že na to musí být finance v rozpočtu, ať státním nebo instituce, a prostor pro počítačové systémy hostující datové schránky (Burgelman et al., 2019).

Některé vědní obory mají dlouhou historii otevřenosti. V minulosti byla samotná publikace výzkumu v odborných časopisech brána jako otevřený přístup. U velké části akademických oborů jsou publikace jediné, k čemu je důležité dát otevřený přístup, aby z toho mohli další badatelé pokročit. To však není tak důležité pro paleoantropology, kteří by potřebovali přístup k fyzickým nálezům, nebo alespoň – s příchodem nejnovějších technologií – k 3D modelům nálezů.

1.2 Paleoantropologie

1.2.1 Historie paleoantropologie

První objevené pozůstatky předků moderního člověka byly nalezeny v Evropě ještě před tím, než badatelé jako Wallace a Darwin začali psát teoretická díla o evoluci a přírodním výběru v první polovině 20. století. Nálezy tedy do té doby byly přehlíženy. Vědecké metody a biologické disciplíny nebyly dostatečně rozvinuté, aby se potvrdilo, že nálezy jsou opravdu předci člověka, nejen kostra člověka s kosterním onemocněním, jako se tvrdilo například o nálezu neandrtálce. Akademická obec přijala teorie o evoluci do konce 19. století, ale zatím nebylo dostatečné množství nálezů na to, aby byly možné potvrdit. Převrat přišel až s nálezem tzv. Jávského člověka v roce 1891, kdy nálezce Eugene Dubois argumentoval, že našel „chybějící článek“ mezi moderním člověkem a jeho předchůdcem. Asie byla v té době považována za tzv. Kolébku lidstva (Henke, 2007; UC Berkley, 2021; Wolpoff, 1999). Tento objev motivoval začátek paleoantropologických výzkumů v Asii.

Paleoantropologové v Asii, konkrétně v Číně začali bádát v 20. letech 20. století. V roce 1924 byl zaznamenán nález paleolitických artefaktů v severovýchodním regionu Číny. Tento nález dal základ velice plodnému výzkumu v celé severovýchodní oblasti Číny a jižní oblasti Mongolska. Při těchto výzkumech bylo nalezeno několik paleolitických artefaktů a zubů homininů. Opravdový převrat ve výzkumu však bylo objevení tzv. Člověka Pekingského. V oblasti Čínského Čukutienu, kde byla lebka Člověka Pekingského nalezena, pokračoval velice úspěšný výzkum až do začátku Japonsko-Čínské války v roce 1937. Za těchto necelých 9 let byly na nalezišti vykopány fosilie nejméně 40 jedinců. Tyto nálezy zafixovaly druh *Homo erectus* do lidského evolučního stromu (Norton & Braun, 2011). Bohužel, když mělo dojít k převozu fosilií do Spojených států, aby byly před válkou uchráněny, došlo k jejich zničení

(Rukang & Shenglong, 2016). Existuje teorie, že se krabice s nálezy nachází pod nově vybudovaným parkovištěm ve městě, odkud měla s krabicí vyplout loď do Spojených Států (Wayman, 2012). Člověk Pekingský byl však na rozdíl od dalšího nálezu zaznamenaný v paleoantropologických dokumentech, také přežil odlitek, který mají vědci možnost zkoumat. Zmíněný nálezy, o kterém 90 let nikdo nevěděl je tzv. Dračí muž, lebka, kterou našel při stavbě mostu jeden z pracovníků. Muž si nalezenou lebku nechal, schoval ji u sebe doma ve studně, a řekl o ni až v roce 2018 svým vnoučatům, kteří ji poskytli paleoantropologům k výzkumu. Výzkumníci zjistili, že se jedná o nový druh hominida (Wei-Haas, 2021).

Již Darwin ve svých pracích polemizoval, že „kolébkou lidstva“ je Afrika, základy jeho teorie byly – vzhledem kvůli nedostatku fosilních důkazů – pouze přítomnost goril a šimpanzů (jakožto nejbližších příbuzných lidí) v Africe. Padesát let po vydání Darwinovy teorie, v roce 1924 byly objeveny fosilní pozůstatky Taungského dítěte na území dnešní Jihoafrické republiky (Wayman, 2011), a tak se pozornost paleoantropologických výzkumů zaměřila i do Afriky. Trvalo několik desetiletí, než byl učiněn další nálezy. Tímto nálezem se stala lebka známá pod názvem Zinj, kterou Louis Leakey našel v Tanzanii v Olduvaické roklí, která je součástí Velkého příkopového údolí (Wayman, 2021; WoldeGabriel et al., 1992). Olduvai je bohaté naleziště nejstarších fosilních pozůstatků homininů dodnes. V 60. letech se paleoantropologové spojili s biology a geology ve výzkumu lidských předků v Etiopii, Keni, a Tanzanii – oblasti Velkého příkopového údolí. Tato kooperace vedla hlavně k nálezům částečné kostry „Lucy“ a okolo 200 fosilií homininů v Etiopském Hadaru. Většina nálezů je dnes uložená, nebo vystavená v Etiopském národním muzeu (Johanson, 2017; Zimmermann, 2013).

1.2.2 Otevřená paleoantropologie

Již od doby, kdy paleoantropologie ještě neměla ani jméno, ležely fosilní nálezy a kosterní pozůstatky předků lidí dlouhou dobu bez povšimnutí za vitrínami v muzeích nebo v kabinetech vědců s velmi mizivou šancí na publikaci. To bylo spíše z důvodů, že v té době byla evoluce jako vysvětlení určitých jevů nepochopená nebo neakceptovaná. Mezi takové jevy patří například nalezené kosterní a fosilní pozůstatky lidí vedle fosilií a pozůstatků vyhynulých druhů zvířat. Tento přístup k vývoji člověka převládá od 18. století, do poloviny 19. století (Soukup, 2004).

Před rokem 1925 se hojně objevovaly různé evoluční hypotézy o původu člověka založené na omezeném množství nálezů homininů. V první polovině 20. století po prvních velkých objevech mělo k fosiliím přístup jen malé množství lidí, protože množství fosilií bylo velice omezené. O prakticky všech nálezech bylo v první polovině 20. století publikováno v periodiku *American Journal of Physical Anthropology* (Boaz, 1981; Tattersall, 2000). V té době – 1. polovina 20. století – byl přístup k fosiliím primárně omezen na vědce, kteří měli zdroje a odborné znalosti vhodné ke sběru, zacházení s nimi a jejich studiu. Většina lidských fosilií byla nalezena na odlehlých nebo těžko dostupných místech, takže jejich získání často vyžadovalo značné finanční prostředky. Další skupinou, která měla přístup k lidským fosiliím, byli kurátoři a zaměstnanci muzeí. Kurátoři a muzejní zaměstnanci tyto fosilie studovali, aby je identifikovali a klasifikovali a také je připravili k vystavení. Dále měli přístup k lidským fosiliím výzkumníci, kteří prováděli terénní práce v oblastech, kde bylo známo, že se fosilie nacházely. Tito vědci často pracovali pro univerzity nebo výzkumné instituce a cestovali do vzdálených míst, aby sami zkameněliny sbírali nebo spolupracovali s místními terénními výzkumníky na jejich získání. Někteří bohatí jedinci měli také přístup k lidským fosiliím, protože si je mohli dovolit koupit od sběratelů nebo obchodníků. Jednalo se však o relativně malou skupinu, neboť studium paleontologie bylo stále

se rozvíjejícím oborem a lidské zkameněliny byly velice vzácné. I tak si však bohatí jedinci našli cestu, jak se například skrze financování výzkumů k fosiliím dostat (Kjærgergaard, 2012).

Do zhruba 80. let se o studium paleoantropologie zvětšuje zájem. S komplexnějším přístupem, vyspělejší technologií a zvětšujícím se množstvím nálezů se studium paleoantropologie zdá být zajímavé a přístupné více lidem. S příchodem nováčků se rozrůstá soutěživost a podle Johna Hawkse se začíná v paleoantropologii od zhruba 80. let uplatňovat „kultura daru“. Tím myslí dar ve smyslu Maussova pojetí směnného systému ve vybraných kulturách, založeného na reciprocitě. Hawks popisuje, že od 80. let někteří paleoantropologové z velké části sdíleli data svých výzkumů pouze v sociální síti kolegů, ke kterým měli respekt, a očekávali od ostatních reciprocitu tohoto „daru“. Jiní byli neochotní data sdílet s ostatními úplně, kvůli ztrátě kontroly nad „svými“ daty a nálezy. Tato kultura daru způsobuje to, že instituce, které se o fosilie starají, ztrácejí šance na dotace, protože investoři nemají možnost vidět kam finance putují. Také mladí výzkumníci jsou vyřazeni z této sítě a zpomaluje to jejich nezávislé výzkumy. Nejvíce však trpí vyučující evolučních věd, protože s omezenými materiály nemají zdroje k výuce o aktuálním dění v oboru (Hawks, 2015).

Na přelomu století začíná být podle White (2000) zřejmé, že paleoantropologové se mohou vydat jednou z cest – cestou „vědce“, nebo cestou „kariéristy“. Zatímco „vědec“ se snaží o výsledky, které jsou co nejbližší pravdě, „kariéristé“ se snaží co nejrychleji publikovat, aby se mohli podepsat pod velké množství článků. V některých případech jsou tyto články minimálně nepřesné, ale také mohou být úplně zcestné. Někteří badatelé jdou zlatou střední cestou, ale často se spíše vydávají jednou nebo druhou. Kariéristé tedy „konzumují“ již nalezené fosilie a zpracovaná data, aby měli z čeho tvořit své výzkumy, na základě kterých publikují články. Publikace často mohou zveličovat důležitost výsledků tím, že

používají nepřesné, nebo chybné superlativy. Vyzdvihují jméno badatele, který díky tomuto vystavení veřejnosti má větší šanci na financování dalších výzkumů. Svět není pouze černo-bílý a stejně tak nejsou paleoantropologové pouze vědci nebo kariéristé, ale od každého má někdo více, jiný méně. Stejně tak jsou různé důvody, proč paleoantropologové nemají zájem nebo příležitosti jít do terénu, věnovat týdny, měsíce nebo roky výzkumu, který má šanci nést ovoce. Znamenalo by to pro některé na tuto dobu jít od rodiny a domova (Gibbons, 2002). Je tedy snadné pochopit to, že si terénní výzkumníci své nálezy a data chrání. Právě proto, že oni jsou ti, kteří stráví dlouhou dobu hledáním fosilií, žádají o granty a financování dalších metod sběru sekundárních dat, a tak chtějí být první, kteří o těchto datech publikují.

V roce 2002 rozpoutal v paleoantropologii debatu o přístupnosti incident z Etiopie. Američtí paleoantropologové dr. Schwartz a prof. Tattersall přiletěli do Addis Abeby studovat fosilie *Ardipithecus ramidus*, které byly již popsány a publikovány v roce 1994. S oficiálním souhlasem přišli do laboratoře, kde jim k nálezům odmítl přístup nálezce, dr. Asfaw. Na to měl dr. Asfaw právo, podle Etiopského zákona, který říká, že nálezce má pravomoc znepřístupnit nálezy i přes oficiální povolení příslušných úřadů. Dr. Schwarz a prof. Tattersall odletěli domů s rozhořčením, protože z cesty neměli žádné výsledky. Mnoho terénních paleoantropologů souhlasí s tím, že by měli mít sami právo na první publikaci. To však může trvat i několik let po nalezení. Nesouhlasí s tím samozřejmě badatelé, kteří pracují primárně v laboratoři (Gibbons, 2002). Tyto dva argumenty jsou stále aktuální jako pro a proti otevřenému přístupu v paleoantropologii. Článek také potvrzuje Hawksův (2015) názor, že nálezci poskytují příležitosti ke studiu nálezů prostřednictvím vnitřních sociálních sítí svých přátel v oboru, ve které mají důvěru.

Sám Schwartz (2006) tento přístup později kritizuje ve vlastním článku. Říká, že omezování přístupu ze strany nálezců vůči ostatním

badatelům se za posledních 10 let (relativně k roku 2006) zhoršilo, tedy že nálezci znemožňují čím dál více přístup k nově objeveným druhům. „...zvláště za poslední desetiletí se alarmující rychlostí zvýšila frekvence, s jakou známí paleoantropologové brání v přístupu k fosiliím jiným paleoantropologům. Ignorují zneužívání pravidel mezinárodního kódu zoologické nomenklatury tvrzením, že nové taxony byly pouze oznámeny, nebyly řádně popsány“. A toto odepírání si ospravedlňují tím, že „přetrpěli strádání“ v terénu, aby fosilie našli (Schwartz, 2006).

Roku 2005 National Science Foundation (NSF) vydala nové nařízení pro vědce využívající její granty v rámci programu fyzické antropologie. Tato nařízení stanovují, že badatelé budou sdílet data, vzorky, fyzické sbírky a další podpůrné materiály vytvořené nebo shromážděné v průběhu výzkumu. Časový úsek, ve kterém budou data muset být zveřejněna ale není specifikovaný, což dává výzkumníkům svobodu toto nařízení nebrat v potaz (Hawks, 2005).

V roce 2007 byla kostra Lucy poprvé viděna mimo Etiopii, když měla „turné“ ve Spojených Státech. Její výlet z domovského etiopského Přírodopisného muzea vzbudil dvě odlišné reakce – první, že je to skvělá příležitost pro zvýšení zájmu veřejnosti o lidskou evoluci a pro Etiopii je to znovuoobnovení zájmu o zemi jako „kolébku lidstva“. Druzí protestovali, protože Lucy je jedinečný nález, je velice křehká a některá muzea odmítla být zahrnuta do turné, protože nechtěla nést zodpovědnost za případné poškození (nbcnews.com, 2007; Gibbons, 2006). Pokračuje tedy debata o tom, zda by se měly vůbec cenné fosilie z jakýchkoliv důvodů exportovat ze země původu.

Ve stejný rok se v New Yorku sešli paleoantropologové z celého světa, aby diskutovali o přístupnosti sekundárních dat v online databázích. Opět bylo diskutováno vlastnictví fosilií nálezci, kdo a v jaké podobě by měl mít k nálezům přístup, a kdo by měl o dostupnosti rozhodovat. Při diskusi

převládal názor, že by měli o sdílení dat rozhodovat instituce, skupina výzkumníků, nebo přímo nálezce, protože to jsou ti, kteří strávili nad výzkumem dlouhou dobu. Pracovník NSF, který se diskuse účastnil připomněl, že v NSF byl před lety proveden průzkum, ve kterém 75 % respondentů souhlasilo s tím, že by veřejně financované (skrze NSF) výzkumy měly mít časový limit, do kterého data otevřeně zpřístupní. Z debaty dále vyplynulo, že častou politikou muzeí a dalších výzkumných institucí je nechat nálezcům a výzkumnému týmu volnost v rozhodování o sdílení a nebránit znepřístupnění sekundárních dat. Důvody jsou takové, že exkluzivita přivede výzkumníky a zájemce do země, kde jsou nálezy a data uchované a podporuje se tím i lokální ekonomika (Delson et al., 2007).

V následujícím desetiletí, od roku 2007, je s technologickým pokrokem častěji diskutované využití přístrojů obrazového snímání, jako třeba CT a mikroCT. Tyto technologie jsou užitečné pomůcky využívané k přesnému měření nálezů nebo odkrytí vnitřní struktury nálezů (Wood, 2010). Dostupnost fosilií nebo jejich odlitků je však stále špatná, ale častěji se začínají objevovat internetové databáze s volně dostupnými daty. Tyto databáze jdou příkladem výzkumníkům, kteří nejsou ochotní se o nálezy dělit a ukazují jim, že spoluprací jde věda kupředu mnohem rychleji (Hawks, 2018).

Zhruba od roku 2018 stále stoupá hlavně ze strany institucí distribuce 3D modelů a dalších digitálních dat, která jsou často badatelům volně přístupná. Takovým způsobem se paleoantropologické poznání posouvá kupředu (Schroeder, 2020).

Design výzkumu

Struktura paleoantropologického výzkumu má dopad na to, jak badatelé a instituce zacházejí s nálezy a sekundárními daty. Paleoantropologický výzkum je hluboce propojený s paleontologickým a archeologickým výzkumem co se týče metodologie a výsledného vzhledu. V této kapitole tedy budu čerpat z metodologických příruček nejen paleoantropologie, ale i těchto příbuzných oborů, a z vlastních zkušeností. Také je nutné podotknout, že ne každý paleoantropolog výzkum provádí všemi následujícími způsoby, i paleoantropologie má různé specializace, jako je například paleogenetika, které mají své specifické postupy.

Prvním krokem výzkumu je zajištění zdrojů. První je zdroj informací – na základě jakých dat se bude provádět terénní výzkum. Výzkumník, nebo tým výzkumníků shromažďují data, na základě kterých se v určitém místě provede terénní výzkum. Taková data mohou být letecké nebo satelitní snímky lokality, terénní výzkumy v podobných lokalitách jako jsou například jeskyně v oblasti, kde se objevují pozůstatky minulých populací, a další. Výzkumník tedy musí přijít s teoretickým základem, na kterém chce výzkum stavět. V České republice je povinnost nahlásit příslušným orgánům, když stavitelé při stavbě nové infrastruktury narazí na archeologické nálezy. Podle významu nálezu úřady rozhodnou, zda Akademie věd ČR, nebo jiný příslušný orgán prohlásí lokalitu za kulturní památku (*Stavební Zákon*, 2021). Výzkumy se tedy mohou zakládat i na náhodných nálezech.

Další je zdroj financí – výzkumník, nebo tým výzkumníků žádají o granty a financování, často na základě informací, které před výzkumem shromáždí. Finance mohou získat od institucí, soukromníků, vládních, nebo nevládních organizací. Další krok před začátkem terénního výzkumu je povolení k výzkumu od majitele půdy, nebo státu, kde bude výzkum prováděn. Státy mají své individuální zákony o výzkumech, některé jsou

více selektivní než jiné, ohledně toho, kdo provádí výzkumy na jejich území. Když výzkumník překonal první krok, může postoupit dál.

Další krok je příprava na terénní výzkum. Do této přípravy je zahrnuté vše od zajištění přepravy do země výzkumu, pokud je tým mimo ni, a transfer přímo k lokaci. Podle země výzkumu musí mít členové týmu řádné povolení a dokumenty k legálnímu pobytu v zemi, pojištění, a podobně. V Česku je povinnost požádat o povolení k provedení archeologického výzkumu Akademií věd ČR (AV ČR, 2023). V neposlední řadě je nutné zajištění ubytování, jídla a zázemí pro celý tým. Na závěr musí mít zajištěné nářadí a zařízení k provádění vykopávek. Do tohoto vybavení patří běžné nářadí jako například krumpáče, zednické lžíce, kyblíky, čelovky, metry, sítko, štětce, těžkou techniku, jako jsou vrtačky a další nářadí, které vedoucí výzkumu uzná za vhodné (Hester, 2009). Dále země-měřicí přístroje, totální stanice, 3D scannery – zařízení, které ukládají data pro další analýzu a vše spojené s nimi, jako například štítky označující nález ve spojení se zápisem v databázi přístroje.

V rámci přípravy musí také vedoucí výzkumu seznámit tým s metodikou použitou v terénu. Terénní výzkumy nejsou jednoduché a identické, každý vedoucí výzkumu má specifické postupy, kterými chce, aby se tým řídil. Aby byl výzkum organizovaný, musí tým pracovat systematicky. To zaručí že data jsou konzistentní a analýza bude co nejpřesnější.

Následujícím krokem k získávání dat o minulých lidských populacích je samotný terénní archeologický, nebo paleoantropologický výzkum. Ten nám dá primární zdroje informací o zkoumané problematice v podobě artefaktů, kostí, nebo fosilií. Na základě těchto nálezů výzkumník testuje hypotézu, kterou formuloval v prvním kroku výzkumu (Livingstone Smith et al., 2017; Richards et al., 2019). Tyto terénní výzkumy mohou trvat od několika týdnů po několik let, či desetiletí. Délka výzkumu záleží na typu

výzkumu. Paleoantropologické výzkumy jsou v tomto ohledu převážně vytrvalostní, právě proto, že není jednoznačné, kde člověk fosilie najde. Vytrvalostní jsou tedy v tom ohledu, že badatel může předpokládat podle svých dostupných informací, že se v dané lokaci budou nacházet nálezy, než se k nim však dopravuje, může to však trvat roky.

Laboratorní výzkumy mohou probíhat zároveň s terénními, ale často probíhají i samostatně. V laboratořích se zpracovávají a analyzují nálezy, tvoří se interpretace fyzických důkazů, a sekundární data. Mezi metody používané v laboratorní části výzkumu jsou mosfoskopická analýza – popis anatomické struktury a tvaru; metody datování pozůstatků a fosilií, 3D, CT, a jiné skeny, genetické testování, mikromorfologie, a jiné. Dále je zkoumaný paleoekosystém v podobě vedlejších nálezů – pozůstatky fauny a flory, artefakty a vzorky půdy (Vančata, 2012).

Laboratorní práce jsou součástí prvního kroku, jde tedy o cyklus kroků, kdy laboratorní část výzkumu vede k terénním výzkumům, který vede k laboratorním výzkumům, které vedou k terénním výzkumům a tak dále. Nálezy jsou uchovávány v muzeích a jiných výzkumných a vzdělávacích institucích, kde jsou prováděny laboratorní výzkumy.

Výsledky studií jsou v podobě publikací poskytnuty veřejnosti – akademické, nebo širší. Publikace článků o nálezech a průběhu výzkumu slouží k přiblížení a edukaci veřejnosti o daném problému, v odborných periodikách akademickou obec informuje o současném vývoji výzkumu problematiky, a investory a finanční podpůrce výzkumu ujišťují, že jejich peníze jsou dobře investovány. V některých případech jsou výzkumníci financováni z veřejných zdrojů, skrze veřejné instituce, takže publikacemi sdílí veřejnosti výsledky za finanční podporu (Bahn, 2000). V České republice jsou také publikovány nálezové zprávy, které jsou uloženy v Archeologickém ústavu Akademie věd ČR.

Publikacemi výzkumníci sdílí výsledky, za kterými stojí měsíce, nebo roky tvrdé práce. Proto někteří výzkumníci v terénu jsou velice protektivní ohledně „svých“ nálezů. V paleoantropologii bylo a stále je problémem volný přístup k nálezům a sekundárním datům, které mají potenciál odpovědět na otázky ohledně lidské minulosti, právě kvůli tomu, že nálezce chce být první, kdo o nálezu publikuje. Je na jednu stranu pochopitelné, že když do svého výzkumu vynaložil badatel velké úsilí, udělal potřebnou přípravu, vyžádal si finance, a strávil měsíce, nebo roky v terénu, tak chce výsledky publikovat první. Na druhou stranu také existují důvody, proč je otevřený přístup širší akademické i neakademické veřejnosti důležitý.

Primární data

Primární data jsou v paleoantropologii nálezy získané terénním výzkumem. Zahrnují fosilní a kosterní pozůstatky homininů, artefakty, a geologické a environmentální vzorky (např. vzorky půdy). Do dnes bylo nalezeno až 6000 jedinců homininů. Není však jasné kolik přesně, protože neustále dochází k novým objevům, v posledních několika letech stále stoupá množství nálezů. Fosilie jsou však stále velice vzácné a ceněné (Schroeder, 2020). Hlavně jde o nálezy menších kosterních segmentů – častými nálezy jsou části čelistí a zuby. Nálezy více částí jednoho jedince, jako například Lucy, jsou velmi vzácné. Artefakty dokazují pobyt homininů v lokalitě nálezů, někdy bývají doprovázeny fosiliemi a kosterními pozůstatky zvířat. Takové nálezy pomáhají k vytváření hypotéz o chování, životním prostředí, a kognitivních a technologických schopnostech.

Primární data, hlavně fosilní pozůstatky homininů, jsou a vždy byly prakticky nepřístupné. Vlastnictví fosilí homininů, „tajnůstkaření“ a tzv. gatekeeping nálezů je často diskutovanou problematikou. Každý stát zákony definuje jinak, takže některé země pouze opomíjejí existenci fosilních pozůstatků, protože chrání pouze kosterní pozůstatky. Jinak formulované definice však mohou tomuto omylu zabránit.

V českém zákoně se o lidských ostatcích se píše v kontextu hanobení lidských ostatků (§ 359 zákona č. 40/2009 Sb. trestní zákoník) a v zákoně č 256/2001 Sb. o pohřebnictví, který stanovuje podmínky pro zacházení s lidskými pozůstatky a ostatky, a to nejen v oblasti pohřebnictví. Archeologický výzkum také podléhá zákonu č 114/1992 Sb. České národní rady o ochraně přírody a krajiny, který mimo jiné chrání paleontologické naleziště před zničením a umožňuje výzkum v místě, kde byl nález učiněn (Bureš, 2014).

Častěji paleoantropologické nálezy v zákonech definované jsou, a to samozřejmě v zemích, které jsou na nálezy bohaté. Fosilie jsou definované

v zákonech o archeologickém výzkumu, nebo v zákonech o ochraně kulturního dědictví. Například Itálie, Čína, Indonésie a Keňa fosilie homininů do zákonů zahrnují jasnými definicemi. Tyto konkrétní země, silně regulují jejich export a vlastníka – všechny fosilie jsou v těchto případech majetkem státu (Fitri et al., 2017; Joannes-Boyau et al., 2020). Konkrétně Keňa definuje „starožitnosti“ (antiquities) jako lidské, zvířecí nebo rostlinné pozůstatky. Objekty archeologického nebo paleontologického zájmu definuje jako „starožitnosti, které existovaly před rokem 1800“ – zahrnují tedy i miliony let staré pozůstatky homininů. Všechny „starožitnosti“ nalezené na území Keni musí být ihned po nalezení nahlášeny úřadům a jsou majetkem státu (National Museum and Heritage Act, 2006).

Podle těchto zákonů tedy jsou dané nálezy majetkem státu. V praxi jsou však fosilie spravovány institucemi, kterým to stát povoluje. Často jsou to muzea a jiné vzdělávací a výzkumné instituce, které zastřešují výzkum, při kterém byly fosilie nalezeny. Tyto instituce také spravují sekundární data získaná dalšími kroky výzkumu.

Sekundární data a jejich databáze

Sekundární data jsou záznamy primárních dat – v tomto případě fosilií a jiných nálezů. V dnešní době jde hlavně o záznamy pořízené pomocí digitálních přístrojů. V minulosti šlo hlavně o odlitky, fotografie a kresby fosilií, nebo fotografie z místa nálezu, případně jiná dokumentace o primárních objektech. Odlitky se běžně dodnes využívají k vystavování v muzeích a ke vzdělávacím účelům. Fotografie a kresby se objevují v publikacích. V posledních čtyřech desetiletích se však stále více využívá digitálních metod získávání sekundárních dat. Tyto metody jsou rok od roku sofistikovanější a přístupnější.

Databáze nejsou důležité pouze pro samotné instituce, ale také pro výzkum. Záznamy z terénních archeologických a paleoantropologických výzkumů je důležité archivovat, protože pro výzkumníky je porovnávání nálezů důležité, například při datování, nebo hledání jiných nalezišť. V minulosti však pro výzkumníky byly důležité samotné nálezy, ne dokumentace a záznamy spojené s nimi. Uchovávání záznamů společně s nalezenými objekty se začalo praktikovat až na začátku 80. let 20. století (Trimble & A. Marino, 2003). O většině nálezů do konce 70. let nejsou dnes dochované dokumenty z terénního výzkumu se specifiky ohledně nálezu. Až v 80. letech se tedy začínají využívat i počítačové programy, jako například Microsoft Access, k tvoření jednotných záznamů konkrétních výzkumů. Programy tohoto typu nejsou specializované pro archeologický výzkum, ale pro všeobecné využití, takže nebyly po některých stránkách dostatečné. Archeologové si tedy museli vytvořit programy, které jsou vyhovující pro výzkum po všech stránkách.

Digitální data sesbírané v terénu například totálními stanicemi poskytují výzkumníkům primárně prostorové informace zkoumané oblasti. Tato data mohou být v počítačových programech převedena ve 3D mapy naleziště se stratigrafickými informacemi (Reed et al., 2015). Stratigrafická

data mohou být prvním ukazatelem relativního stáří konkrétních nálezů, než se v laboratoři přijde na absolutní stáří. Nebo výzkumníci mohou vidět, kde se nachází vysoká kumulace konkrétních nálezů a podle toho postupovat při výzkumu dále. Data z totálních stanic mohou být počítačových systémech převedeny do tabulkových seznamů nálezů, které výzkumník může seřadit dle potřeby.

Ke sdílení souborů terénních dat slouží například The Digital Archaeological Record (zkr. tDAR, <https://core.tdar.org/>). Jedná se o online neziskovou databázi ve webovém prohlížeči (na rozdíl od počítačových programů). Uživatel má možnost hledat mezi dokumenty a výzkumnými daty, které v databázi sdílejí výzkumníci. Vyhledávač je velice přehledný – uživatel má na výběr vyhledávání podle typu dat, geografických parametrů, názvu kolekce, výzkumníka/autora, instituce a přístupnosti. Jediné kritérium pro zobrazení a stáhnutí veřejně přístupných složek je, že uživatel musí mít registrovaný účet na stránce. Pro prohlížení je účet úplně zdarma. Naopak pro výzkumníky, kteří chtějí v tDAR uchovávat a spravovat data platí jednorázové poplatky za sdílení. Tato sdílená data jsou chráněna licencí a copyrightem – to znamená, že uživatel může data sdílet a využívat k vlastním výzkumům nebo jako materiál pro výuku, ale musí řádně označit autory. Databáze je velice obsáhlá – přes 410 000 dokumentů, více než 20 000 obrázků, 1 300 projektů a tisíce dalších dat různých typů. Databáze je řízena Arizonskou státní univerzitou, za spolupráce s NSF, Society for American Archaeology (SAA), Society for Historical Archaeology (SHA) a dalšími organizacemi. Všechna tato data jsou na stránkách veřejně dostupná bez registrace.

V Česku je pod správou Archeologické mapy České republiky (AMČR) Digitální archiv AMČR (<https://digiarchiv.aiscr.cz/home>), který uchovává data a dokumenty z archeologických výzkumů, projektů, a dokumentace samostatných nálezů na území ČR. Archiv také uchovává data Archeologického ústavu Akademie Věd ČR. „Většina dat je přístupná

každému uživateli, dokumenty jsou obvykle dostupné po registraci uživatelského účtu a menší část údajů slouží pouze odborníkům z oprávněných archeologických organizací“ (Archeologický ústav AV ČR, 2023).

Další sekundární data jsou CT a 3D skeny, chemické rozbory, mikroskopické fotografie a mikroCT nebo rentgenové snímky a jiná data, získaná v laboratořích pomocí digitálních přístrojů. Sdílení a přístupnost těchto dat také není zcela jednoduchá problematika. Ve své podstatě se jedná o intelektuální vlastnictví jedince, nebo instituce, která data zpracovala. Výzkumníci pořizováním těchto dat tráví čas a peníze, takže se často (a pochopitelně) zdráhají je sdílet otevřeně online. *„Například fosilní nálezy z různých regionů Afriky jsou běžně uchovávány v muzeích, které se spoléhají na provize a poplatky výzkumníků za žádosti zpřístupnění, aby udržovali svůj rozpočet. S tímto je také spojené to, že tato muzea obvykle zaměstnávají týmy výzkumníků, kteří vytváří odlitky. Tyto týmy by se staly postradatelnými, kdyby skeny těchto fosilií byly volně přístupné online k analýze a tisku.“ (Schroeder, 2020, p. 311).* Často jediný, kdo z otevřeného přístupu k datům má prospěch, je tedy výzkumník požadující přístup (Hublin, 2013).

CT a 3D skeny jsou důležité pro porovnávání morfologických znaků, přesné měření obtížně získatelných dat jako například objem mozkovny. Využívají se dnes běžně k paleoantropologickým i paleontologickým výzkumům. Hlavním přínosem je, že jde o nedestruktivní metody výzkumu. Již roky jsou CT skeny využívány k detekci fosilií ve ztvrdlých sedimentech (Arthur, 2010; Fraser, 2007; Wong, 2011). 3D skeny jsou užitečné nejen pro prohlížení v počítači, ale také jako pomůcka při výuce. Po vytisknutí může studentům 3D model pomoci při porozumění morfologickým rozdílům mezi evolučními fázemi druhů.

V paleoantropologickém prostředí jsou průkopníky v otevřeném přístupu sekundárních dat dr. Lee Berger a jeho tým. Berger a jeho tým (2015) v roce 2013 začali výzkum v Jihoafrické jeskyni pojmenované Rising Star, ve které bylo nalezeno okolo 1500 fosilií nově popsáno druhu *Homo naledi*. Již od května roku 2015 byly fotografie a 3D skeny části nálezů otevřeně dostupná v online databázi MorphoSource (<https://www.morphosource.org/?locale=en>). Po zadání „Homo naledi“ do vyhledávače databáze se objeví všechny nahrané 3D skeny fosilií z výzkumu Bergera a jeho týmu, a informacemi o datu, kdy byly sdílené. K dubnu 2023 je jich sdílených 237.

Databáze MorphoSource byla zpřístupněna online v roce 2013, ale právě příspěvek *Homo naledi* ji dostal do povědomí většího množství akademiků z různých biologických oborů (Copes et al., 2016). Dnes je skrze ni sdíleno skoro 70 000 3D modelů, bezmála 45 000 CT skenů a tisíce dalších morfologických dat lidských nebo zvířecích nálezů. K shlédnutí dat na webových stránkách nemusí být uživatel registrovaný, zaregistrovat se však musí, když chce data ze stránky stáhnout k osobnímu použití. Autor je chráněný autorskými právy, sám také může omezit otevřenost dat a jejich distribuci. Databáze je dle mého názoru velice uživatelsky přívětivá, stejně jako tDAR.

Dalšími databázemi ve webovém prohlížeči jsou:

- PRIMO (PRimate Morphometrics Online, <https://primo.nycep.org/>) – databáze pod správou The New York Consortium in Evolutionary Primatology (NYCEP)
 - Uživatel musí zažádat o registraci, aby mu databáze byla zpřístupněna
 - Data jsou chráněna autorskými právy
- Fossilworks (<http://www.fossilworks.org/>) – databáze byla založená v roce 1998, od té doby byla ve správě různých

institucí v severní Americe a Austrálii. Stále jsou v ní uložená data, která byla přidána do roku 2015, v tomto roce však byla databáze kvůli nedostatku finanční podpory pozastavena. Od té doby je možné databázi využívat k získání dat, ale nová data nemohou být nahrávána.

- Ve vyhledávači databáze se mi ukazovala chyba serveru stránky, takže jsem neměla přístup k žádným datům
- Data jsou chráněna autorskými právy
- Digital @rchive of fossil hominoids (<https://www.virtual-anthropology.com/3d-data/data-webshop/>) – online obchod spravovaný Vídeňskou univerzitou
 - CT skeny vydané na CD-ROM, ceny 55€ a 100€
 - Dva záznamy dat zdarma – CT lebky Homo sapiens a 3D sken Willendorfské Venuše
 - K databázi je na stránkách odkaz, po kliknutí se zobrazí oznámení „stránka neexistuje“
- Smithsonian 3D digitization (<https://3d.si.edu/collections/hominin-fossils>) – databáze Smithsonianova institutu s 3D modely fosilií, které má institut v podobě odlitků jako součást výstavy
 - K přístupu není třeba registrace, protože stránka slouží primárně ke vzdělávacím účelům
 - Data jsou chráněna autorskými právy

Díky rozšíření online databází a ochraně autorskými právy myslím, že v budoucnosti můžeme očekávat otevřené sdílení online dat jako normální součást výzkumu, a otevřenou spolupráci jako běžnou praxi.

1.3 Muzejnictví

Muzejní činnost v mezinárodním měřítku podléhá z velké části Mezinárodní radě muzeí (dále ICOM), která stanovuje etické a odborné standardy muzejní činnosti. *„Jako fórum odborníků vydává doporučení k otázkám souvisejícím s kulturním dědictvím, podporuje odborníky a zajišťuje pokrok v oboru muzejnictví“* (Missions and Objectives, ICOM.). Poskytuje podporu členským muzeím a institucím, a je jediná globální organizace svého druhu.

V České republice muzejnictví a výzkumná činnost podléhá zákonům ČR a nařízením EU a jiným mezinárodním úmluvám, jako je například právě dohoda UNESCO, kterou Česká republika podepsala po vzniku ČR v roce 1993 (*Czechia - UNESCO World Heritage Convention*, n.d.). Pro tuto práci jsou důležité dva zákony, a to zákon č. 122/2000 Sb. o ochraně sbírek muzejní povahy, který vymezuje pojmy jako například muzeum, sbírka, sbírkový předmět, preparáty lidských těl a kosterní pozůstatky, a dále popisuje povinnost veřejných institucí o zápisech sbírkových předmětů do Centrální evidence sbírek muzejní povahy (veřejně dostupná na webových stránkách <https://www.cesonline.cz/arl-ces/cs/index/>) a zákon č. 130/2002 o podpoře výzkumu a vývoje z veřejných prostředků, který definuje výzkum a zmiňuje mezinárodní spolupráci na výzkumu. (Bureš, 2014). Je tedy jasné, že Česká vláda se snaží o ochranu a sjednocenou databázi kulturního dědictví, a veřejně přístupnému online archivu muzeálií, otázkou však je, zda je tato databáze úspěšná.

1.3.1 Historie muzejnictví

Muzeum antických časů, ve kterých bylo slovo *museion* původně používané, bylo institucí, kterou bychom dnes rozdělili do mnoha názvů, nejen dle dnešního pojetí muzea, jako instituce, kde se vystavují předměty (z laického hlediska, ne akademického). Jedno z takových antických muzeí, o kterém jsou historické doklady, je Alexandrijské muzeum, které by v dnešní době bylo spíše chápáno jako univerzita. Toto muzeum bylo založené okolo 3. století před naším letopočtem. Sloužilo především jako místo setkávání a konverzace filozofů a jiných učenců té doby. Jeho součástí byla Alexandrijská knihovna, která bohužel vyhořela zřejmě okolo 30. roku před naším letopočtem (Hopkins, 2021; The Editors of Encyclopedia Britannica, 2015). Dlouhá léta bylo Alexandrijské muzeum považované za první muzeum. Bylo však první „muzeum“ názvem, ne konceptem.

V roce 1922 na archeologickém výzkumu starých Mezopotámských paláců archeolog Leonard Wooley objevil muzeum Babylonské princezny Ennigaldi z 6. století před naším letopočtem. Že se jedná o muzeum svědčí to, že nálezy byly z různých míst a časů, a byly organizované a popsány hliněnými tabulkami. Artefakty, které princezna vystavovala byly z Římského království, které bylo historií už i pro ni. Muzeum nejspíše založila nejen kvůli vlastní radosti se sbírání předmětů ale i kvůli zájmu jejího otce, mezopotámského krále. O muzeu nejsou písemné doklady, ale víme, že princezna byla vyučená se škole pro dívky. Škola již v její době byla okolo 800 let stará. Vědci se domnívají, že ani princeznino muzeum není novinka, ale spíše potvrzuje dlouhou historii lidské touhy po poznání vlastní minulosti (Stránský, 2005; Wilkins, 2011).

V 15. století se slovo Muzeum objevuje poprvé od doby Římského *museion* v kontextu sbírky Florentského státníka Lorenza de' Medici (Lewis, 2019). V jeho případě však šlo o pojmenování sbírky spíše než

budovy, kde se vystavují předměty zájmu. Sbírkou měl u sebe doma a jednalo se o umění, poezii, knihy a texty, staré mince, křesťanské náboženské umění a další. Všechny tyto předměty jsou důkladně zdokumentované a katalogizované (Stapleford, 2013).

Muzea a kabinety kuriozit se běžně objevují do 17. století, kdy se sběratelství prolíná s veřejnou sférou a začínají se zakládat veřejná muzea, jak je známe dnes. Nejstarší takové muzeum, které funguje od roku 1683 dodnes, je Ashmoleovo muzeum ve Velké Británii (Lewis, 2019). Ve světě byly moderní muzea zakládána hlavně v 19. století, nejstarší muzea na ostatních kontinentech byla většinou zakládána v době, kdy zde evropští kolonizátoři měli nadvládu. Jediné muzeum založené mimo Evropu v 18. století je v Mexico City, původně vybudované ve staré koloniální budově. Akademie San Carlose (univerzita a muzeum) byla založena v roce 1785, kdy Mexiko mělo relativně čerstvě nabytou svobodu od Španělských kolonizátorů. Předměty, které v muzeu byly při otevření vystavené, měly pro Mexičany kulturní hodnotu (Tristan, 2018). V Asii je nejstarší Indické Muzeum Kalkata, založené v roce 1814 Asiatskou společností, kterou založil William Jones. Založit muzeum trvalo Asiatské společnosti několik let. Předměty, které zde vystavovali, byly z osobních sbírek několika evropských dárců, kteří měli indické kulturní artefakty ve svém vlastnictví – darováním je vrátili zpět do země původu. 27 dárců byli Evropané, 49 dárců byli Indové (Kolkata Museum, n.d.). V roce 1825 bylo otevřeno Iziko Jihoafrické Muzeum v Kapském městě, když jižní Afrika byla pod Britskou koloniální mocí a dnes se nachází v Ulici Královny Viktorie – koloniální památka (The Iziko Museum, n.d.). V roce 1827 následovalo Australské Muzeum v Sydney, které bylo přezdíváno „Koloniální muzeum“, kvůli své historii (Australian Museum, 2020).

1.3.2 Muzejní výzkum a typy muzejních sbírek

ICOM definuje muzeum jako „*stálou nevýdělečnou instituci ve službách společnosti a jejího rozvoje, otevřenou veřejnosti, která získává, uchovává, zkoumá, zprostředkuje a vystavuje hmotné doklady o člověku a jeho prostředí za účelem studia, vzdělávání, výchovy a potěšení.*“ Výzkum je tedy dle definice neodlučitelnou funkcí muzeí. Výzkumy jsou v muzeích prováděny na *sbírkových předmětech*.

Výzkum se může zakládat na jednom předmětu, souboru více sbírkových předmětů, nebo celé kolekci. Při výzkumu tak musí být definováno, proč je pro výzkum vybrán konkrétní předmět, nebo konkrétní soubor předmětů. Předměty jsou při výzkumu interpretovány podle informací, které výzkumníci o předmětu mají – o jeho vzniku, praktickém využití, majiteli, materiálu, kontextu nalezení a podobných dat (Ochrana et al., 2019; Šebek, 2010).

V roce 2015 byl mezinárodně přijatý tzv. Frascati Manuál (2015) o výzkumu a vývoji. Není konkrétně o muzejní činnosti, je však všeobecně platný pro mnoho druhů výzkumu. Podle něj by výzkum měl mít prvek novosti – originální nápad na výzkum, měl by být kreativní, dále by měl obsahovat prvek nejistoty v tom, jaké výsledky výzkumníci dostanou, výzkum musí být prováděn systematicky, a výsledky by měly být replikovatelné a všeobecně použitelné. Kreativita a novota mohou zahrnovat i opakování výzkumů pro zjištění nových výsledků v porovnání s dřívějšími výsledky.

Definice muzeí zahrnuje další funkce, podle kterých muzea provádí výzkumy a vystavují předměty. Některá muzea se zaměřují více na funkci paměťovou – předměty uchovávají a archivují. Tento přístup je zaměřený na muzeálie samotné, jejich ochranu a správu. Další se více soustředí na prezentaci, tedy na vzdělávací a zážitkovou funkci. Návštěvník a jeho prožitek je v tomto přístupu velice důležitý. Tyto funkce se ve všech

muzeích prolínají, a není jedno lepší než druhé, každá funkce je důležitá pro jinou oblast vědy společnosti (Ochrana et al., 2019; Šebek, 2010).

Existuje velké množství typů sbírek, rozdělené do – v některých případech velice specifických – kategorií. Evidence, popis a práce se sbírkami jsou závislé na typu sbírky. Dva hlavní typy jsou přírodovědné a historické. Přírodovědné jsou sbírky zastřešující faunu, floru a neživou přírodu. Systému evidence přírodovědných sbírek dal základ Carl von Linné již na konci 18. století. Historické sbírky obsahují veškeré hmotné doklady o lidských populacích, jsou velice obsáhlé, takže jednotlivé sbírky mohou být sestavené podle nejužších specifíků (např. historická metrologie, která zkoumá vývoj metod měření délkových a hmotnostních rozměrů). V této práci jsou však důležité dva specifické typy sbírek – etnografické a archeologické.

Archeologické sbírky jsou tvořeny převážně nálezy archeologických výzkumů. Muzea tedy často zastřešují archeologické terénní výzkumy a laboratorní výzkumy. V České republice jsou nálezy evidovány a spravovány krajem, ve kterém byl nález učiněn. Kraj nálezy předává do sbírky krajského muzea podle výběru. Na stejném principu většinou fungují výzkumy a správa nálezů po celém světě.

Etnografické a národopisné sbírky obsahují kulturně relevantní předměty. V českém prostředí jsou etnografické sbírky z velké většiny zaplněny „domácími“ artefakty a muzeáliemi, tedy předměty, které je možné zahrnout do českého kulturního dědictví. Muzea jsou obvykle regionálně specifické, tedy regionální a krajská muzea vystavují a pečují o předměty specifické své oblasti (Frýda, 2019). Taková bývají často muzea po celém světě, jako např. Etiopské národní muzeum, které má sbírku etiopských kulturních předmětů a archeologických a paleoantropologických nálezů ze svého území (Tesfaye, 2011). Některá muzea však dodnes vystavují a spravují kulturně hodnotné předměty i

jiných zemí. Navracení těchto předmětů je problematika, o které se diskutuje již řadu let.

1.3.3 Vlastnictví kulturních předmětů

Některé kulturně hodnotné předměty v muzejních sbírkách byly získané v době kolonialismu a dodnes jsou v oficiální správě cizích zemí. Tyto předměty jsou např. v Britském muzeu, v Berlínském etnologickém muzeu, ale i dalších, často bývalých koloniálních velmocí. Dnes je zájem o navrácení kulturních objektů do rukou původních kultur velký nejen ze strany dané společnosti – té, které byly předměty odcizeny, ale i širší veřejnosti. Vlády některých zemí, ve kterých se tyto kontroverzní předměty nacházejí, si začínají uvědomovat politické následky – nepřátelství a nepřívětivost mezi zeměmi.

Například Nizozemská vláda uznává, že v koloniálních dobách nabylo Nizozemí spoustu předmětů, ale dalo by velkou práci prozkoumat minulost každého jednotlivého předmětu. Proto země mohou zažádat o navrácení konkrétních kulturních předmětů, legitimita tohoto požadavku bude přezkoumána a na základě důkazů pro nebo proti bude předmět navrácen zemi původu, případně ponechán v Nizozemí (Government of Netherlands, 2021; Moses, 2020).

Častým souborem předmětů, o kterých se vedou diskuse o navrácení, jsou Beninské bronzové desky a další artefakty, které byly z dnešního Beninu ukradeny vojáky britského impéria v roce 1897. Při násilném konfliktu bylo ukradeno tisíce bronzových desek a jiných cenných předmětů, které byly rozprodány do rukou soukromých vlastníků i státních institucí po celém světě (Hicks, 2020; Penny, 2021; The British Museum, 2022). Dnes existuje internetová databáze Digital Benin, která shromažďuje informace primárně o předmětech ukradených po konfliktu v roce 1897. Nabízí také informace o Beninském království, tradicích a o současném umístění vyvezených předmětů, poskytuje edukační materiály do škol a další. V katalogu institucí se například můžeme dozvědět, že Britské muzeum má stále 944 předmětů ve svém vlastnictví, stejně jako

jsou stovky předmětů ve vlastnictví muzeí v Berlíně, Chicagu a desítek dalších institucí převážně v Evropě a Severní Americe (*Digital Benin*, n.d.).

Některé státy se svou politikou přistupují k takovým předmětům a jejich navrácení otevřeně, jiné se na druhou stranu myšlenky o navrácení předmětů uzavřely. Na rozdíl od Nizozemí, například Británie nemá v plánu jednat o navrácení ukradených předmětů. V roce 1963 přijal Britský parlament Zákon o Britském muzeu, který téměř znemožňuje navrácení (i nelegitimně nabytých) předmětů z vlastnictví Britského muzea do zemí původu (*British Museum Act*, 1963). Tento zákon se tedy týká pouze Britského muzea, jiné britské instituce nejsou chráněny do takové míry. Muzeum při Univerzitě v Cambridge se rozhodlo souhlasit s požadavkem navrácení Beninských objektů do Nigerie na začátku tohoto roku (2023), vzali si za příklad jiné instituce, které odcizené předměty navracejí, a chtějí být příkladem dalším.

Proč však jsou některá (hlavně západní) muzea proti navrácení kulturních předmětů? Jedno z vysvětlení je, že si některé země tímto způsobem nechávají část ztracené moci. Dnes neexistují kolonie a kolonialismus, následky tohoto mocenského souboje však doznívají právě (a nejen) ve formě muzeí na západě, které si přivlastňují předměty jiných kultur. Tedy že se jedná o nenápadný výraz „*souboje o moc a uznání, často zahrnující zapojení do dominantních symbolů, řádu a útlaku. Jak již bylo řečeno, Britské muzeum je ikonická a autoritativní instituce. Na nároky k Britskému muzeu a jeho – a Britské vlády – odporu vůči těmto nárokům lze nahlížet jako na součást mocenských bojů mezi různými skupinami – na jedné straně kolektivní „Britové“, nebo obecněji „západ“, na druhé straně různé (hlavně „ne-západní“) skupiny, které si předměty nárokují“* (Lundén, 2016, pp. 77–78).

Předseda správní rady Britského muzea se však v konverzaci o repatriaci nelegitimně získaných předmětů odkazuje na Zákon o Britském

muzeu. Současně s tím však nabízí tyto předměty jako výpůjčku a jako důkaz přátelství a spolupráce. Některé země se však takové dohodě brání, nebo bránily, protože berou jako urážku, že by předměty, které jim právoplatně patří, byly stále majetkem Britského muzea. Některé země však na takovéto dohody začínají přistupovat, protože chápou, že Britské muzeum nehodlá od vlastnictví ustoupit (Merryman, 1985; Razzall, 2022; Seymour, 2022).

1.3.4 Muzejní katalogy a internetové databáze

Možnost digitalizace sbírek a nálezů je dostupná pouze v posledních několika desetiletích, a to díky internetu. Katalogy muzeí a galerií vycházely v minulosti v knižní podobě. Katalogy byly vytvářené již od 15. století, v té době však měly funkci spíše soukromých záznamů osobních sbírek, jako například v případě Lorenza de' Medici. Později, když muzea vznikají jako veřejné instituce, katalogy sloužily jako pomůcky při prohlídkách výstav. Většinou byl katalog formátovaný, aby byl jako průvodce sbírkou – předměty byly zaznamenány v pořadí, v jakém je sestavena prohlídka (Lubar, 2017).

Katalogy obvykle zahrnují obrázky, fotografie, nebo alespoň popisy předmětů, společně s relevantními daty, které jednotlivé sbírkové předměty zasadí do kontextu celé sbírky. Tato data mohou zahrnovat data vytvoření, užití, materiály, ze kterých je předmět vytvořený, kulturní význam, a články kurátorů a vědců o předmětu nebo sbírce. Slouží tedy jako trvalý záznam o sbírce, a cenný zdroj informací pro výzkumníky, návštěvníky, nebo nadšence. A tím plní důležitou roli ve vzdělávací a archivační funkci muzea.

ICOM zahájila v roce 2018 snahu o modernizaci a vývoj muzejnictví prostřednictvím digitalizace, která zpřístupní sbírky včetně nevystavovaných objektů lidem po celém světě. ICOM v rámci svého projektu poskytuje muzeím pomoc při složitém procesu, kterým je digitalizace (ICOM, n.d.). V některých případech digitalizaci urychlila pandemie Covid-19, protože si instituce musely vybudovat cestu k lidem v době, kdy lidé fyzicky nemohli vstupovat do jejich prostor (Longo, 2020).

Vzhledem k množství dostupných internetových katalogů muzeí po celém světě jsem se rozhodla pro shrnutí nejdůležitějších složek, které by katalogy měly obsahovat, aby efektivně prezentovaly předměty sbírky.

- Popisy fyzických atributů, jako jsou rozměry a materiál předmětu
- Kontext předmětu v rámci celé sbírky
- Atributy by měly být součástí vyhledávače databáze: uživatel by měl mít možnost předměty vyhledat pomocí filtračního systému, kdy při zadání atributu mu databáze ukáže všechny předměty, pro které tato hodnota platí (např. „dřevo“ ukáže všechny dřevěné muzeálie, které jsou v databázi zaznamenané)
- Obrázky a fotografie, které ukazují předmět z více úhlů, detailní fotografie zajímavých částí a rysů
- Data o původu předmětu – autor, historický a kulturní kontext předmětu, jakým způsobem se muzeum k předmětu dostalo
- Interpretace, eseje, články, které poskytnou hlubší pohled na význam předmětu z výzkumného hlediska
- Přístupnost a snadné ovládání katalogu, uživatelsky přívětivé vyhledávání v celé databázi, přehlednost

Příklad dobře zpracované databáze muzejní sbírky je internetová kolekce Britského muzea (<https://www.britishmuseum.org/collection>). Jednoduchý bílý text na černém pozadí je velice přehledný, navíc jsou k upoutání uživatele v nabídce „zvýrazněné předměty“ (Collection highlights) – náhledy na jedinečné předměty, které katalog obsahuje. Vyhledávat uživatel může podle typu předmětu, klíčového slova, jména, umístění v Muzeu. Při zadání klíčového slova se objeví všechny záznamy, které klíčové slovo obsahují – výraz „dřevo“ ukáže i fotografické záznamy z výzkumů, dále si uživatel může vyfiltrovat záznamy podle místa, organizace, stylu, nebo etnické skupiny. Takto má Britské muzeum rozdělené a přístupné statisíce předmětů, z jejich asi osmi milionové celkové sbírky muzea. Muzeum je velice rozsáhlé a má několik oddělení, které spravují části sbírek.

To, jak obtížné je spravovat sbírku velkého měřítko, nám může ukázat i snaha z České republiky o centralizaci sbírek muzeí v celé zemi. Česká Centrální evidence sbírek vznikla v roce 2000 a muzea měla podle zákona č. 122/2000 Sb. povinnost sbírkové předměty archivovat a zaznamenat do systému CES. Nejvyšší kontrolní úřad v roce 2019 udělal kontrolní akci v deseti vybraných institucích, které mají povinnost řídit se zákonem o ochraně sbírek muzejní povahy. U kontrolovaných institucí zjistili, že skoro tři tisíce předmětů, které jsou v evidenci CES, nejsou k nalezení a naopak několik tisíc předmětů nebylo v evidenci zapsáno. *„Správa a evidence sbírek byla administrativně velmi náročná, a to zejména kvůli velkému množství používaných listinných i elektronických evidencí, informačních systémů, databází a portálů a jejich vzájemné nekompatibilitě“* (Kalivoda, 2020).

2 PRAKTICKÁ ČÁST

Cílem praktické části je zjistit, s jakými problémy se paleoantropologičtí výzkumníci často potýkají při práci a výzkumu, jaké názory mají na sdílení a vlastnictví dat mezi výzkumníky a institucemi a jaké databáze při výzkumech využívají.

2.1 Dotazník

2.1.1 Sběr dat

Dotazník jsem poslala e-mailem náhodně vybraným členům Paleoanthropology Society (<https://paleoanthro.org/home/>). Členové a jejich e-mailové adresy jsou veřejně přístupné informace na webové stránce. Samotný dotazník jsem vytvořila přes Surveyplanet (<https://app.surveyplanet.com/>). Surveyplanet jsem vybrala, protože je to mezinárodní dotazníková platforma, která nabízí ochranu soukromí respondentům. Dále jsem využila pomůcku shrnutí odpovědí, které platforma nabízí.

Dotazník byl rozeslán na cca. 250 e-mailových adres. Z celkového počtu nebylo dotazník možné doručit na 50 adres, 5 z důvodů nepřítomnosti v kanceláři (automatická odpověď), a 45 navracených zpráv, že e-mailová adresa již neexistuje. Dotazník vyplnilo a nazpět úspěšně odeslalo 20 respondentů, což představuje 10% návratnost.

Ve zprávě s odkazem na dotazník byla jako podmínka uvedena nutnost práce v paleoantropologickém oboru.

2.1.2 Popis vzorku

Dotazník byl otevřený prvními pěti otázkami určenými k popisu respondentů. Protože byl dotazník anonymní, získala jsem tak přehled základních informací o respondentech.

Z celkového počtu respondentů je 70 % starších 50 let, 25 % respondentům je ve věku mezi 31 až 49, a pouze jedna respondentka je mladší než 30 let. Na dotazník odpovědělo 11 žen a 9 mužů. Převážná většina respondentů má profesorský titul – 85 %, zatímco 15 % respondentů jsou studenti.

Následující dvě otevřené otázky poskytují přehled o národnosti a zemi povolání. 80 % respondentů vyplnilo národnost USA a zemi povolání Spojené státy americké, 15 % respondentů uvedlo národní příslušnost i místo povolání v evropských zemích, konkrétně Chorvatsko, Spojené království a Českou republiku. Jeden respondent vyplnil tureckou národnost s místem zaměstnání v Turecku.

Pro lepší přehlednost respondentů a jejich údaje jsem vytvořila tabulku č. 1.

Tab. 1

Respondent	Věk	Gender	Akademický titul	Národnost	Země povolání
1	Přes 50	Žena	Profesor	American	U.S.A.
2	Pod 30	Žena	Student	Canadian	United States
3	31-49	Žena	Student	US, UK	United States
4	31-49	Muž	Student	US	US
5	31-49	Žena	Profesor	US	UK
6	Přes 50	Muž	Profesor	czech	czech republic
7	Přes 50	Muž	Profesor	USA	USA
8	Přes 50	Muž	Profesor	Turkish	Turkey
9	Přes 50	Žena	Profesor	American	United States
10	31-49	Žena	Profesor	Croatian	Croatia

Respondent	Věk	Gender	Akademický titul	Národnost	Země povolání
11	Přes 50	Muž	Profesor	USA	USA
12	Přes 50	Žena	Profesor	USA	USA
13	Přes 50	Žena	Profesor	American	USA
14	Přes 50	Muž	Profesor	USA	USA
15	Přes 50	Žena	Profesor	American	U.S.A.
16	31-49	Žena	Profesor	USA	USA
17	Přes 50	Muž	Profesor	United States	United States
18	Přes 50	Žena	Profesor	US	US
19	Přes 50	Muž	Profesor	United States	United States
20	Přes 50	Muž	Profesor	USA	USA

2.1.3 Zpracování a interpretace výsledků

Odpovědi na poslední čtyři otázky nám dají vhled do osobních zkušeností respondentů s přístupem k datům paleoantropologického výzkumu, a jejich názory na témata, které s touto problematikou souvisejí. Odpovědi jsem zpracovala pomocí obsahové analýzy.

- Na jaké problémy nejčastěji narážíte, když sbíráte data k výzkumu?

50 % respondentů zmiňuje problém v přístup k fosiliím a jiným datům. Respondenti se shodují v tom, že je obtížné získat povolení ke studiu fosilií ze stran institucí, které je spravují. Jeden respondent podotýká obtížnost zjišťování, v jaké instituci se fosilie nacházejí, protože není žádná centrální databáze paleoantropologických nálezů a jejich lokace.

Další omezení, které přichází výzkumníkům do cesty jsou čas a/nebo peníze. 15 % respondentů specifikuje čas a peníze spojené s cestováním ke zkoumaným objektům. Dalším zpomalením výzkumu je čas strávený čekáním na souhlas k přístupu, který nemusí být ve výsledku udělený. Respondenti 1 a 15 zmiňují finanční náklady na poplatky institucím za žádosti o povolení, aby jim předměty mohly být zpřístupněny.

20 % respondentů odpovědělo, že se při výzkumu nikdy nevyskytl problém a 10 % odpovědělo, že pouze občas narazí na problém. Respondentka 12 zmínila, že pouze jednou ji bylo omezeno publikovat o nálezech výzkumu Rona Clarka v 90. letech, což respondentka považuje za pochopitelné.

- Jaké jsou patrné rozdíly k otevřenému přístupu k primárním materiálům (kosti, fosilie) na základě geopolitických faktorů?

Čtyři respondenti zmínili Afriku jako oblast, ze které je obtížné získat přístup k datům. Respondenti 1 a 15 opět zmiňují vysoké poplatky

institucím za přístup, zde konkrétně zmiňují Afriku, jako lokaci těchto institucí. Respondentka 12, má však jiný pohled – data Afrických výzkumů jsou vždy po publikaci volně přístupná. Naopak z doslechu má respondentka informace o nesnadném přístupu k datům v Evropě.

Respondentka 16 je toho názoru, že ve Spojených Státech a v Evropě je přístup otevřenější v kontrastu s Afrikou, ve které je přístupnost obtížnější. Respondentka 10 zmiňuje Evropské dotace, z odpovědi však není zjevné, jestli má pozitivní pohled, nebo negativní.

Respondent 4 společně s Afrikou uvedl Asii, jako oblast s obtížnou dostupností dat, a respondent 14 uvedl konkrétně fosilie v Číně, jako velice těžce dostupné.

Dva respondenti neporozuměli otázce.

- Jaký je Váš názor na předpokládané nebo skutečné vlastnictví sekundárních dat výzkumu?

Přestože otázka nezmiňuje otevřený přístup, pouze 40 % odpovědí zmiňuje vlastnictví dat a 60 % odpovědí zahrnuje názor na zpřístupnění dat. 70 % respondentů jsou toho názoru, že by tato data měla být otevřeně přístupná, z toho 40 % podotýká, že by měla být otevřeně zpřístupněna po první publikaci.

25 % respondentů však je toho názoru, že data jsou duševní vlastnictví výzkumníků a institucí, které data vytvořili. Majitelé tedy mohou s daty nakládat, jak usoudí. Jeden respondent v odpovědi podotýká, že by však majitelé data měli zpřístupňovat.

- Používáte online databáze? Pokud ano, prosím vyplňte které.

35 % respondentů nevyužívá žádné, 20 % respondentů odpovědělo Ano, ale nevypsali příklady. 40 % respondentů využívá morfologické databáze savců – Morphosource, Primate Information Network, NOW

(New and Old Worlds), dále paleoklimatické a paleoekologické databáze – Paleobiology Database, WorldClim a podobné databáze. Respondentka 18 používá dokumenty muzejních sbírek a New Mexico Decedent Database.

2.1.4 Diskuse

Představený výzkum sleduje názory a zkušenosti s různými aspekty přístupnosti paleoantropologických dat. Ukázalo se, že pouze 50 % respondentů mělo zkušenosti s limitovaným přístupem a až 30 % problémy při výzkumech má pouze málokdy. Respondentka 12 zmínila Rona Clarke, který ji v 90. letech požádal, aby nepublikovala o jeho nálezech, dříve než on. To respondentka považovala za samozřejmý požadavek.

Respondentky 1 a 15 se relativně shodují v odpovědích ohledně placení poplatků v afrických institucích. S největší pravděpodobností se jedná o poplatky, které jsou zmíněny v kapitole Sekundární data a jejich databáze (Schroeder, 2020).

Výsledek tohoto dotazníku zrcadlí výsledky dotazníku NSF, ve kterém 75 % respondentů souhlasilo s otevřeným přístupem k datům veřejně financovaných výzkumů (Delson et al., 2007). V tomto dotazníku se zpřístupněním souhlasilo 70 % respondentů.

V otázce o geopolitických faktorech respondentka 9 zmiňuje ochotu zaučovat studenty země, odkud fosilie jsou. Již několik let se snaží v afrických zemích vyučit novou generaci paleontologů a paleoantropologů, kteří jsou místní. Tato iniciativa přichází například z Institutu Turkana Basin v Keni (Nordling, 2021). Respondentka 15 u stejné otázky odpovídá názorem, že v Africe znepřístupňují západním vědcům přístup k datům, protože „se bojí, aby jim [africkým výzkumníkům] nesebrali všechnu slávu“.

Dotazník v malém měřítku vyhodnotil, kde se dnes nachází situace otevřeného přístupu v paleoantropologii

3 ZÁVĚR

V této bakalářské práci jsem shrnula různé faktory, které mají vliv na přístupnost dat paleoantropologických výzkumů a jak se přístupnost měnila v průběhu let. Za poslední roky se věda otevírá a více výzkumníků přechází k otevřenému sdílení. Z průzkumů o otevřeném sdílení je zřejmé, že většina paleoantropologů souhlasí se zpřístupněním všech sekundárních dat. Můžeme se tedy domnívat, že se bude věda v budoucnosti více otevírat. Pro úplně otevřený přístup však musí být pravidla výzkumu a využívání otevřených dat taková, aby samotné instituce byly dostatečně kompenzované za uchovávání nálezů a zpracování sekundárních dat. Kompenzace by však neměla vycházet ze strany výzkumníka, jako je tomu v některých případech v dnešní době, ale z veřejných financí a dotací na výzkum a podobných zdrojů. Také by měly být specifikované pravidla pro uvádění nebo citace autora sekundárních dat, aby byly autorovy přiznány zásluhy. Měla by také být specifikovaný časový limit na sdílení dat, aby měl autor čas data zpracovat a výsledky publikovat, ale aby data vůbec byla zpřístupněna.

Problematikou etnografických sbírkových předmětů není jejich sdílení a přístupnost – databáze muzeí jsou často veřejně přístupné online s detailními popisy a dalšími informacemi o předmětech. Samotné vlastnictví některých předmětů kulturní hodnoty, které mají muzea ve sbírkách, je však často kontroverzním tématem. Obyvatelé států, jejichž kulturní dědictví si přivlastňují státní instituce jiných zemí, požadují jejich navrácení. Tyto požadavky jsou zodpovězeny různými způsoby, některé země se snaží o navrácení, jiné chtějí přijít na kompromis, aby nebyly zbaveny vlastnictví.

4 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- Archeologický ústav AV ČR. (2023). *Digitální archiv AMČR*. <https://digiarchiv.aiscr.cz/home>
- Arthur, C. (2010, October 19). *Museum puts fossil under X-ray*. ABC News. <https://www.abc.net.au/news/2010-10-20/museum-puts-fossil-under-x-ray/2305374>
- Australian Museum. (2020). *The Museum's Early Days*. <https://australian.museum/about/history/the-museums-early-days/>
- AV ČR. (2023). *Archeologický výzkum - Akademie věd České republiky*. <https://www.avcr.cz/cs/veda-a-vyzkum/spoluprace/archeologicky-pruzkum/>
- Bahn, P. (2000). Presenting the Past to the Public. In *Archaeology: A Very Short Introduction* (pp. 88–98). Oxford University Press.
- Berger, L. R., Hawks, J., de Ruiter, D. J., Churchill, S. E., Schmid, P., Deleuzene, L. K., Kivell, T. L., Garvin, H. M., Williams, S. A., DeSilva, J. M., Skinner, M. M., Musiba, C. M., Cameron, N., Holliday, T. W., Harcourt-Smith, W., Ackermann, R. R., Bastir, M., Bogin, B., Bolter, D., ... Zipfel, B. (2015). Homo naledi, a new species of the genus Homo from the Dinaledi Chamber, South Africa. *ELife*, 4. <https://doi.org/10.7554/eLife.09560>
- Berlin 9. (2007). *The Berlin Declaration on Open Access (Berlin 9 Open Access Conference 2011)*. <http://www.berlin9.org/about/declaration/>
- BOAI. (2002, February 14). *Read the Declaration*. Budapest Open Access Initiative.
- Boaz, N. T. (1981). History of American paleoanthropological research on early Hominidae, 1925–1980. *American Journal of Physical Anthropology*, 56(4), 397–405. <https://doi.org/10.1002/ajpa.1330560413>
- British Museum Act*, (1963). <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1963/24/section/1>
- Bureš, M. (2014). *Management archeologického dědictví*. Západočeská univerzita v Plzni.
- Burgelman, J.-C., Pascu, C., Szkuta, K., Von Schomberg, R., Karalopoulos, A., Repanas, K., & Schoupe, M. (2019). Open Science, Open Data, and Open Scholarship: European Policies to Make Science Fit for the Twenty-First Century. *Frontiers in Big Data*, 2. <https://doi.org/10.3389/fdata.2019.00043>
- Copes, L. E., Lucas, L. M., Thostenson, J. O., Hoekstra, H. E., & Boyer, D. M. (2016). A collection of non-human primate computed tomography scans housed in MorphoSource, a repository for 3D data. *Scientific Data*, 3(1), 160001. <https://doi.org/10.1038/sdata.2016.1>
- Czechia - UNESCO World Heritage Convention*. (n.d.). UNESCO World Heritage Centre. Retrieved February 4, 2023, from <https://whc.unesco.org/en/statesparties/cz>
- Delson, E., Harcourt-Smith, W. E. H., Frost, S. R., & Norris, C. A. (2007). Databases, data access, and data sharing in paleoanthropology: First steps. *Evolutionary Anthropology: Issues, News, and Reviews*, 16(5), 161–163. <https://doi.org/10.1002/evan.20141>
- Digital Benin*. (n.d.). <https://digitalbenin.org/>
- Famous fossil Lucy leaves Ethiopia on tour*. (2007, August 7). [Www.Nbcnews.Com](http://www.Nbcnews.Com). <https://www.nbcnews.com/id/wbna20153408>
- Fitri, I., Yahaya, A., & Ratna, M. (2017). Cultural Heritage and Its Legal Protection in Indonesia Since the Dutch East Indies Government Period. *Proceedings of the 1st International*

- Conference on Social and Political Development (ICOSOP 2016).
<https://doi.org/10.2991/icosop-16.2017.18>
- Frascati manual. (2015). *Concepts and definitions for identifying R&D* (pp. 43–79).
<https://doi.org/10.1787/9789264239012-4-en>
- Fraser, N. C. (2007). A new gliding tetrapod (Diapsida: ? Archosauromorpha) from the Upper Triassic (Carnian) of Virginia. *Journal of Vertebrate Paleontology*, 27(2), 261–265.
- Frýda, F. (2019). Specifika sbírkotvorné činnosti a správy historických sbírek. In F. Ochrana, M. J. Půček, P. Douša, J. Sobotková, P. Novák, & M. Plaček (Eds.), *Metodologie a řízení výzkumu v muzeu*. 978-80-88270-11-9.
- Gibbons, A. (2002). Glasnost for Hominids: Seeking Access to Fossils. *Science*, 297(5586), 1464–1468. <https://doi.org/10.1126/science.297.5586.1464>
- Gibbons, A. (2006, October 25). *Lucy Goes on Tour*. [Www.Science.Org](http://www.Science.Org).
<https://www.science.org/content/article/lucy-goes-tour>
- Government of Netherlands. (2021, January 29). *Government: Redressing an injustice by returning cultural heritage objects to their country of origin*. [Government.Nl](https://www.government.nl/latest/news/2021/01/29/government-redressing-an-injustice-by-returning-cultural-heritage-objects-to-their-country-of-origin).
<https://www.government.nl/latest/news/2021/01/29/government-redressing-an-injustice-by-returning-cultural-heritage-objects-to-their-country-of-origin>
- Hawks, J. (2005, April 16). *Data access to fossil hominins, reflecting on the NSF policy*. Johnhawks.Net.
<https://johnhawks.net/weblog/data-access-to-fossil-hominins-reflecting-on-the-nsf-policy/>
- Hawks, J. (2015, September 29). *Data Sharing and the 'Gift Culture' of Science*.
<http://johnhawks.net/weblog/topics/metascience/open-access/data-sharing-gift-culture-2015.html>
- Hawks, J. (2018, January 1). *How many students in paleoanthropology can see casts of Australopithecus afarensis?* Johnhawks.Net.
<https://johnhawks.net/weblog/how-many-students-in-paleoanthropology-can-see-casts-of-australopithecus-afarensis/>
- Henke, W. (2007). Historical Overview of Paleoanthropological Research. In W. Henke, I. Tattersall, & T. Hardt (Eds.), *Handbook of paleoanthropology* (Vol. 1, pp. 1–56). Springer.
https://books.google.cz/books?hl=cs&lr=&id=vhoRdbTrjc8C&oi=fnd&pg=PA1&dq=paleoanthropological+research+in+asia&ots=iLclHC0roU&sig=KQ6CJmQNuVNPIf6oL2C6zA26azY&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false
- Hester, T. R. (2009). Methods of Excavation. In T. R. Hester, H. J. Shafer, & K. L. Feder (Eds.), *Field Methods in Archeology* (7th ed., pp. 69–112). Routledge. <https://pages.stolaf.edu/wp-content/uploads/sites/293/2015/06/Field-Methods-in-Archaeology1.pdf>
- Hicks, D. (2020). *British Museums: The Benin Bronzes, Colonial Violence and Cultural Restitution*. Pluto Press.
- Hopkins, O. (2021). *The museum : from its origins to the 21st century*. Frances Lincoln, An Imprint Of The Quarto Group.
- Hublin, J.-J. (2013). Free digital scans of human fossils. *Nature*, 497(7448), 183–183.
<https://doi.org/10.1038/497183a>
- ICOM. (n.d.). *Digital Strategy Development*. ICOM CIDOC. Retrieved February 4, 2023, from <https://cidoc.mini.icom.museum/working-groups/digital-strategy-development/>

- Joannes-Boyau, R., Pelizzon, A., Page, J., Rice, N., & Scheffers, A. (2020). Owing humankind: fossils, humans and archaeological remains. *Heliyon*, 6(6), e04129. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2020.e04129>
- Johanson, D. (2017). The paleoanthropology of Hadar, Ethiopia. *Comptes Rendus Palevol*, 16(2), 140–154. <https://doi.org/10.1016/j.crpv.2016.10.005>
- Kalivoda, J. (2020). *Kontrolní závěr z kontrolní akce 19/09 Ochrana sbírek muzejní povahy ve vlastnictví České republiky*.
- Kjærsgaard, P. C. (2012). The Fossil Trade: Paying a Price for Human Origins. *Isis*, 103(2), 340–355. <https://doi.org/10.1086/666365>
- Kolkata Museum. (n.d.). *History Of The Museum | Indian Museum Kolkata*. <https://indianmuseumkolkata.org/informations/MQ%3D%3D/history-of-indian-museum>
- Lewis, G. D. (2019). *museum | Definition, History, Types, & Operation*. <https://www.britannica.com/topic/museum-cultural-institution>
- Livingstone Smith, A., Cornelissen, E., P. Gosselain, O., & MacEachern, S. (Eds.). (2017). *Field Manual for African Archaeology*. Royal Museum for Central Africa.
- Longo, E. (2020, December 7). *Digital Transformation is no longer optional*. CIDOC. <https://cidoc.mini.icom.museum/blog/digital-transformation-is-no-longer-optional-cidoc-2020-keynote-eric-longo-august-2021/>
- Lubar, S. (2017, March 27). *A brief history of American museum catalogs to 1860*. Medium. <https://lubar.medium.com/cataloging-history-eac876941db6>
- Lundén, S. (2016). *Displaying Loot: The Benin Objects and the British Museum*. Gothenburg University.
- Merryman, J. H. (1985). Thinking about the Elgin Marbles. *Michigan Law Review*, 83, 1880. <https://doi.org/10.2307/1288954>
- Missions and objectives*. (n.d.). ICOM. Retrieved March 28, 2023, from <https://icom.museum/en/about-us/missions-and-objectives/>
- Moses, C. (2020, October 9). *Return Looted Art to Former Colonies, Dutch Committee Tells Government*. The New York Times. <https://www.nytimes.com/2020/10/09/arts/design/dutch-restitution-report.html>
- National museum and heritage act, Pub. L. No. 6 (2006). http://www.kenyalaw.org/lex/actview.xql?actid=No.%206%20of%202006#sec_27
- Natural Selection: Charles Darwin & Alfred Russel Wallace - Understanding Evolution*. (2021, May 18). UC Berkley. <https://evolution.berkeley.edu/the-history-of-evolutionary-thought/1800s/natural-selection-charles-darwin-alfred-russel-wallace/>
- Nordling, L. (2021, September 28). *Raising Up African Paleoanthropologists*. Sapiens.Org. <https://www.sapiens.org/biology/african-paleoanthropologists/>
- Norton, C. J., & Braun, D. R. (2011). *Asian Paleoanthropology* (C. J. Norton & D. R. Braun, Eds.). Springer Netherlands. <https://doi.org/10.1007/978-90-481-9094-2>
- Ochrana, F., Půček, M. J., Douša, P., Sobotková, J., Novák, P., & Plaček, M. (2019). *Metodologie a řízení výzkumu v muzeu*. Národní zemědělské muzeum, s. p. o.
- Penny, G. H. (2021). *In Humboldt's shadow a tragic history of German ethnology*. Princeton, New Jersey Princeton University Press.

- Razzall, K. (2022). Deal to return Elgin Marbles to Greece at advanced stage - reports. *BBC News*. <https://www.bbc.com/news/entertainment-arts-63846449>
- Recommendation concerning the Protection, at National Level, of the Cultural and Natural Heritage. (1972). In *UNESCO World Heritage Centre*. <https://www.unesco.org/en/legal-affairs/recommendation-concerning-protection-national-level-cultural-and-natural-heritage>
- Reed, D., Barr, W. A., Mcpherron, S. P., Bobe, R., Geraads, D., Wynn, J. G., & Alemseged, Z. (2015). Digital data collection in paleoanthropology. *Evolutionary Anthropology: Issues, News, and Reviews*, 24, 238–249. <https://doi.org/10.1002/evan.21466>
- Richards, M., Howes, H., & Govor, E. (2019). Origins of Archaeology in the Pacific: The Emergence and Application of Archaeological Field Techniques. *The Journal of Pacific History*, 54(3), 307–329. <https://doi.org/10.1080/00223344.2019.1585232>
- RIN/NESTA. (2010). *Open to All? Case Studies of Openness in Research*. https://docplayer.net/71559-Open-to-all-case-studies-of-openness-in-research-a-joint-rin-nesta-report-september-2010.html#show_full_text
- Rukang, W., & Shenglong, L. (2016). Chinese Paleoanthropology: Retrospect and Prospect. In W. Rukang & J. W. Olsen (Eds.), *Paleoanthropology and Paleolithic Archaeology in the People's Republic of China*. Routledge.
- Schroeder, L. (2020). Revolutionary Fossils, Ancient Biomolecules, and Reflections in Ethics and Decolonization: Paleoanthropology in 2019. *American Anthropologist*, 122(2), 306–320. <https://doi.org/10.1111/aman.13410>
- Schwartz, J. H. (2006). Race and the odd history of human paleontology. *The Anatomical Record Part B: The New Anatomist*, 289B(6), 225–240. <https://doi.org/10.1002/ar.b.20119>
- Šebek, F. (2010). Definice muzea a podstata jeho činnosti. In M. Buriánková, A. Komárková, & F. Šebek (Eds.), *Úvod do muzejní praxe*. Asociace muzeí a galerií České republiky.
- Seymour, T. (2022, November 8). “Don't expect us to be passive” in the face of restitution: British Museum chair defies return of looted artefacts. *The Art Newspaper*. <https://www.theartnewspaper.com/2022/11/08/british-museum-chair-george-osborne-defies-restitution-movement-in-speech>
- Skelly, L., & Chiware, E. R. T. (2022). African researchers do not think differently about Open Data. *Frontiers in Research Metrics and Analytics*, 7. <https://doi.org/10.3389/frma.2022.950212>
- Soukup, V. (2004). Zrození paleoantropologie a prehistorie. In *Dějiny antropologie*. Karolinum.
- Stapleford, R. (2013). *Lorenzo de' Medici at home : the inventory of the Palazzo Medici in 1492*. Pennsylvania State University Press.
- Stavební zákon*, (2021).
- Stránský, Z. Z. (2005). *Archeologie a muzeologie* (Vol. 1). Masarykova Univerzita.
- Tattersall, I. (2000). Paleoanthropology: The last half-century. *Evolutionary Anthropology: Issues, News, and Reviews*, 9(1), 2–16. [https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1520-6505\(2000\)9:1<2::AID-EVAN2>3.0.CO;2-2](https://doi.org/10.1002/(SICI)1520-6505(2000)9:1<2::AID-EVAN2>3.0.CO;2-2)
- Tesfaye, E. (2011). National Museum of Ethiopia. *National Museum of Ethiopia*. https://www.academia.edu/38562668/National_Museum_of_Ethiopia
- The British Museum. (2022). *Benin Bronzes*. <https://www.britishmuseum.org/about-us/british-museum-story/contested-objects-collection/benin-bronzes>

- The Editors of Encyclopedia Britannica. (2015). Alexandrian Museum | ancient institution, Alexandria, Egypt. In *Encyclopædia Britannica*.
<https://www.britannica.com/topic/Alexandrian-Museum>
- The Iziko Museum. (n.d.). *The Iziko South African Museum*.
<https://www.iziko.org.za/museums/south-african-museum/>
- Trimble, M. K., & A. Marino, E. (2003). Archaeological Curation: An Ethical Imperative for the Twenty-First Century. In L. J. Zimmerman, K. D. Vitelli, & J. Hollowell-Zimmer (Eds.), *Ethical Issues in Archaeology* (pp. 99–112). AltaMira Press.
- Tristan, B. (2018). *New Scholarship on the Origins of Latin American Museums*.
<https://blogs.getty.edu/iris/new-scholarship-on-the-origins-of-latin-american-museums/>
- Vančata, V. (2012). *Paleoantropologie a evoluční antropologie*. Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta .
- Wayman, E. (2011). *How Africa Became the Cradle of Humankind*. Smithsonian Magazine.
<https://www.smithsonianmag.com/science-nature/how-africa-became-the-cradle-of-humankind-108875040/>
- Wayman, E. (2012, March 28). *Mystery of the Lost Peking Man Fossils Solved?* Smithsonian Magazine. <https://www.smithsonianmag.com/science-nature/mystery-of-the-lost-peking-man-fossils-solved-166415409/>
- Wayman, E. (2021, September 15). *Seeking our origins*. Sciencenews.Org.
<https://www.sciencenews.org/century/human-evolution-origins-fossils-paleoanthropology>
- Wei-Haas, M. (2021, June 25). *'Dragon Man' skull may be new species, shaking up human family tree*. National Geographic.
- White, T. D. (2000). A view on the science: Physical anthropology at the millennium. *American Journal of Physical Anthropology*, 113(3), 287–292. [https://doi.org/10.1002/1096-8644\(200011\)113:3<287::AID-AJPA1>3.0.CO;2-8](https://doi.org/10.1002/1096-8644(200011)113:3<287::AID-AJPA1>3.0.CO;2-8)
- Wilkins, A. (2011). *The story behind the world's oldest museum, built by a Babylonian princess 2,500 years ago*. <https://gizmodo.com/the-story-behind-the-worlds-oldest-museum-built-by-a-b-5805358>
- WoldeGabriel, G., White, T., Suwa, G., Semaw, S., Beyene, Y., Asfaw, B., & Walter, R. (1992). Kesem-Kebena: A Newly Discovered Paleoanthropological Research Area in Ethiopia. *Journal of Field Archaeology*, 19(4), 471. <https://doi.org/10.2307/530428>
- Wolpoff, M. H. (1999). *Paleoanthropology* (2nd ed.). McGraw-Hill Humanities, Social Sciences & World Languages.
- Wong, K. (2011, November 30). *CT Imaging Allows Analysis of Hidden Human Fossil*. American Scientist. <https://blogs.scientificamerican.com/observations/ct-imaging-allows-analysis-of-hidden-human-fossil/>
- Wood, B. (2010). Reconstructing human evolution: Achievements, challenges, and opportunities. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 107(supplement_2), 8902–8909. <https://doi.org/10.1073/pnas.1001649107>
- Zimmermann, K. A. (2013, October 16). *Olduvai Gorge: Oldest Evidence of Mankind's Evolution*. Livescience.Com. <https://www.livescience.com/40455-olduvai-gorge.html>

5 RESUMÉ

The goal of the thesis is to explore open access in paleoanthropology and research in museums. I also want research the online tools and publicly available databases are for paleoanthropological and museum research.

The theoretical part of the work is divided into two parts. The first part is focused on open access to paleoanthropological research data, and what factors affect accessibility. The factors I focus on in this work are the history of the field and the historical development of accessibility, as well as the form in which paleoanthropological research is constructed and accessibility according to the type of data.

The second part of the theoretical part focuses on museology, the record of the collection of a museum nature and its historical development set in the context of the history of museology. I also focus on the factors that influence museum collection activities, specifically the moral aspect of ownership of cultural objects obtained illegitimately from other countries.

The empirical part consists of the analysis of a survey about the accessibility of paleoanthropological data for research. This method will give us insight into the current openness of data through the eyes of paleoanthropologists themselves.

6 PŘÍLOHY

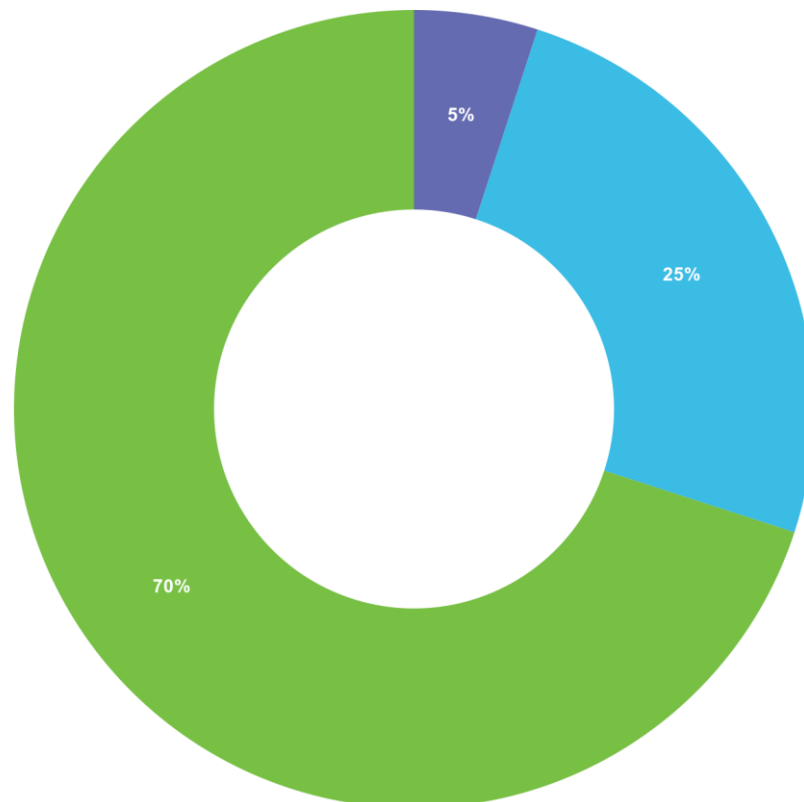

Sharing Data in Paleoanthropology

Thank you very much for deciding to answer my survey.

Q1 What is your age?

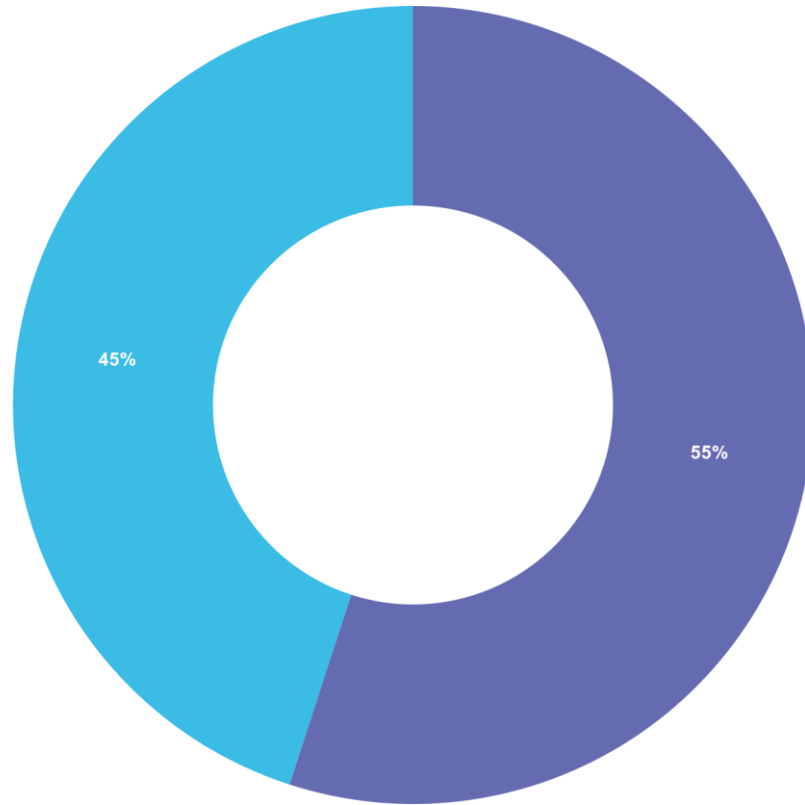
Multiple Choice

	Choice	Totals
•	Under 30	1
•	31-49	5
•	Over 50	14

Responses 20 Answered 20 Unanswered 0

Q2 Please select sex/gender you identify yourself with
Multiple Choice

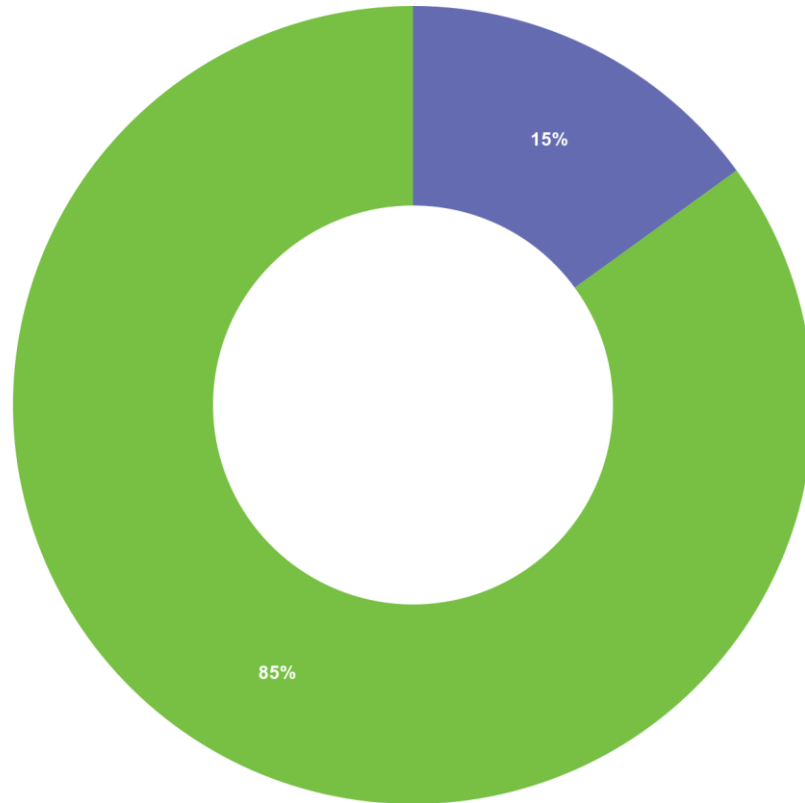

Choice	Totals
• Female	11
• Male	9
• Other	0
• Prefer not to say	0

Responses 20 Answered 20 Unanswered 0

Q3 What is your academic rank?

Multiple Choice

	Choice	Totals
•	PhD/graduate student	3
•	Completed PhD	0
•	Professor (Assistant, Associate, Full)	17

Responses 20 **Answered** 20 **Unanswered** 0

Q4 What is your nationality? Please fill in

Essay

Participant	Response
1	American
2	Canadian
3	United States, United Kingdom
4	US
5	US
6	czech
7	USA
8	Turkish
9	American
10	Croatian
11	USA
12	USA
13	American
14	USA
15	American
16	USA
17	United States
18	US
19	United States
20	USA

Responses 20 Answered 20 Unanswered 0

Q5 What is your country of occupation? Please fill in

Essay

Participant	Response
1	U.S.A.
2	United States
3	United States
4	US
5	UK
6	czech republic
7	USA
8	Turkey
9	United States
10	Croatia
11	USA
12	USA
13	USA
14	USA
15	U.S.A.
16	USA
17	United States
18	US
19	United States
20	USA

Responses 20 Answered 20 Unanswered 0

Q6 What problems do you most commonly run into, when collecting data for your research? (e.g. denial of access to fossils)

Essay

Participant	Response
1	Problems obtaining permits for studying specimens. Permits are expensive. Bureaucrats, who need to sign permits, are hard to contact.
2	Access to fossils/specimens and researchers not sharing already collected data.
3	Difficult to access physical objects to gather data
4	Access to remains is difficult but also the location of them. There is no central database recording where remains are housed, age, sex, or general condition.
5	The time needed to collect it
6	no problems
7	Denial of access; Poor preservation
8	Occasionally
9	My university is in the US but I have worked mostly in Madagascar (and with museum collections all over the world). To access data and field sites, I need to establish a protocol of collaboration.
10	no particular problems
11	Occasional denial of access (esp. to Middle Awash fossils in Ethiopia; no ;problem with Hadar etc),
12	I have never had access denied, except for strict limitations by Ron Clarke in the 1990s. Researchers have requested I not publish observations or data on their unpublished material, appropriately so
13	None
14	Denial of access to fossils or to data.
15	I wait a long time to get permission to study the fossils. I also often need to establish a research affiliation with a museum. I may also need to pay expensive permit fees.
16	Denial of access, difficulty coordinating access due to staffing or maintenance concerns, cost of data collection
17	denial of access to fossils
18	Travel restrictions and access to necessary materials.
19	Time and financial support for travel.
20	Travel; hours of access

Responses 20 Answered 20 Unanswered 0

Q7 What are the noticable differences in approach to open access to primary materials (bones, fossils) based on geopolitical factors?

Essay

Participant	Response
1	African museums demand high permit fees. They also demand fees for using photographic equipment or lights. Curators limit access or access time.
2	I am not sure
3	I'm not really sure what this question means. I think it is harder to gain access to physical materials due to differences in travel requirements and individual museum/collection manager attitudes.
4	Difficulty in accessing remains housed in Africa and Asia due to political instability.
5	Are you asking whether or not countries decide how/who to grant access to based on "geopolitical factors" which could be discriminatory or whether there are differences between countries in access?
6	no difference
7	It is becoming much more difficult to gain access to materials from other countries due to changing politics
8	not sure
9	Essential to the process is one's willingness to train students from the country of origin of the fossils, and work with them in the field and laboratory. This is fair.
10	funding opportunities, or support for the application for the big European grants
11	It seems that scan data are even more jealously protected than access to originals.
12	I hear that access in Europe and is challenging. I work on African fossils and the rule is that once they are published they are open access.
13	Permission needed
14	The movement to open access is quite variable within countries as well within them. Fossils in China are particularly difficult to access.
15	African countries make it difficult to access fossils, because they are afraid that Westerners will hog all the glory.
16	US and Europe have more open and straightforward access policies. Africa in general has more constraints (more permits, fees, difficulty accessing catalogues, disallowing open data, etc.)
17	bad everywhere
18	I am not sure it is geopolitical; rather, it is more generational. I think that the younger the researcher, the more likely they are to be open to open access materials.
19	establishing communications
20	Some collections are very open - some guarded

Responses 20 **Answered** 20 **Unanswered** 0

Q8 What is your opinion on presumed or factual ownership of secondary research data (CT scans, x-rays, photos)?

Essay

Participant	Response
1	Secondary research data should be open-access.
2	It should not be owned by anyone. If you publish with the data it should be released as open access after four years so everyone can use it.
3	I think this material should usually (barring culturally sensitive human remains) be open access but the original collector should always be cited in references (not just have an attribution).
4	I think such scans should be open source unless they depict something sensitive like mass graves or other issues.
5	All data should be shared openly so studies are replicable, it is not owned. But I think people should be more willing to collaborate with those who collected data they use in their own work.
6	should be open to professional colleagues
7	Data should be owned by everyone and should be freely available once published.
8	It is not certain
9	Data, especially after publication, should be in the public domain.
10	Institution that has the original fossil material that has been scanned is the owner of the secondary research data, but if someone else did the scanning, they have the priority, and afterwards open
11	Once published, should be considered in the public domain
12	The question is what are data. Reconstructions and 3D models involve intellectual insight and interpretation. Once models are published, data should become property of the museum.
13	Owned by researcher if granted access by host institution
14	It would be great if these could be made open access. However, if any data remains to be published from them (and this is often the case), then the researchers may be unwilling.
15	Secondary research data should be open access.
16	Photographs should belong to the researcher but other data that is more easily equivalent to the original material should belong jointly to the researcher and the institution
17	All data should be open access
18	Researchers whom collected the data, museums where the materials are housed and IF funding from public resources, the agencies whom funded. So it would be joint, with the researcher having the prime.
19	For teaching purposes a comprehensive open source file of photos would be highly desirable, as would a wider availability of affordable casts.
20	Researcher owns it but should offer it to the collection

Responses 20 Answered 20 Unanswered 0

Q9 Do you use online databases of data in your research? If yes, please fill in which ones

Essay

Participant	Response
1	Primate Information Network
2	Yes, Morphosource
3	No.
4	None
5	WORLDClim, PBDB, NOW
6	no
7	Yes.
8	some time
9	I work with colleagues from different fields who use a wide variety of online databases -- e.g., in paleoclimatology, primate anatomy (e.g., morphosource), conservation (e.g., IUCN red list), etc.
10	no
11	No
12	No
13	Yes. Faunal lists
14	No
15	Morphobrowser, Paleo Vegetation maps,
16	Morphosource, New Mexico Decedent Database
17	too many to list
18	Museum collection data, WW Howells craniometrics.
19	Whatever is available for quick reference for dates, ets.
20	Yes - NOW, PBDB, gOOGLE

Responses 20 Answered 20 Unanswered 0